

PATVIRTINTA

Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2024 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. T-159
Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2024 m. balandžio 30 d. sprendimu Nr. K-68
Druskininkų savivaldybės tarybos 2024 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T1-49
Lazdijų rajono savivaldybės tarybos 2024 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. 5TS-368
Varėnos rajono savivaldybės tarybos 2024 m. balandžio 30 d. sprendimu Nr. T-X-318

2024–2029 M. ALYTAUS REGIONO FUNKCINĖS ZONOS STRATEGIJA

I SKYRIUS

TERITORIJA, KURIOJE ĮGYVENDINAMA STRATEGIJA

Alytaus regiono funkcinę zoną (toliau – FZ) sudaro Alytaus miesto, Druskininkų, Alytaus rajono, Varėnos rajono ir Lazdijų rajono savivaldybių (toliau – savivaldybės) teritorijos. FZ plotas yra 5418 km² ir tai sudaro 8,3 proc. šalies ploto.

Valstybės duomenų agentūros (toliau – VDA) duomenimis 2023 m. sausio 1 d. FZ gyveno 135 620 nuolatiniai gyventojai (arba 4,7 proc. šalies gyventojų). Iš jų: Alytaus miesto savivaldybėje – 51948 (plotas – 40 km²), Alytaus rajono savivaldybėje – 25513 (plotas – 1403 km²), Varėnos rajono savivaldybėje – 20466 (plotas – 2216 km²), Druskininkų savivaldybėje – 20094 (plotas – 453 km²), Lazdijų rajono savivaldybėje – 17599 (plotas – 1306 km²).

1. Naujų socialinių ir ekonominių ryšių turizmo ir verslo skatinimo srityje susiformavimą FZ įgyvendinus Strategiją gali lemti šios pagrindinės prielaidos:

1.1. Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybėse esančių pramoninių ir komercinių teritorijų vientisumas. Šias savivaldybes jungianti bendra susisiekimo ir inžinerinė infrastruktūra bei aktyvus regiono gyventojų judėjimas tarp savivaldybių skatina socialinius ir ekonominius ryšius, sudaro prielaidas jiems stiprėti. Todėl plečiama besiribojančiose savivaldybėse pramonės parko teritorija, apjungiant Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybes bendrai investicijų pritraukimo veiklai, jau turint didžiąją dalimi suformuotą bendrą susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą ir Alytaus miesto savivaldybės patirtį valdant pramonės parką (vienintelį pramonės parką FZ), leidžia pritraukti investicijas į ties savivaldybių riba esančius sklypus taip padidinant darbo vietų pasiūlą mažiausiai dviejų (Alytaus miesto ir Alytaus rajono) savivaldybių gyventojams.

1.2. Aktyvios kelionės į darbą visoje FZ. 2022 m. sausio – vasario mėn. Alytaus regiono plėtros tarybos administracija atliko internetinę FZ gyventojų apklausą. Apklausos metu buvo analizuoti susisiekimo, darbo vietų pasiekiamumo, mobilumo klausimai Alytaus apskrityje. Apklausa, kurioje dalyvavo 424 respondentai, rodo ne tik, kad Alytaus miestas yra pagrindinis darbo vietų koncentracijos centras, bet ir aktyvų gyventojų judėjimą tarp visų savivaldybių. Pagal atliktos apklausos duomenis 98 proc. respondentų į darbo vietas keliavo FZ viduje, 2 proc. už FZ ribų. Vertinat keliones FZ ribose, tačiau į kitas nei gyvenamoji savivaldybes (66 proc. respondentų), į Alytaus miestą keliavo – 51,20 proc., į Alytaus rajono savivaldybę – 17,72 proc., į

Druskininkų savivaldybę – 15,75 proc., į Lazdijų rajono savivaldybę – 7,44 proc., ir į Varėnos rajono savivaldybę – 5,03 proc.

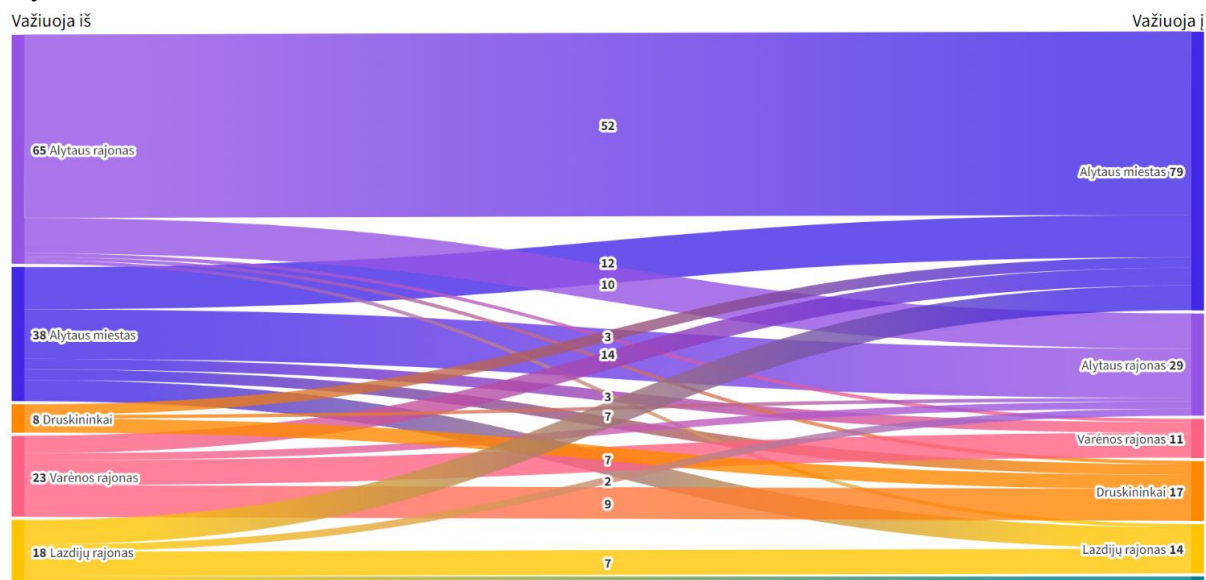
1.3. Gamtiniu, kultūriniu ir rekreaciniu požiūriu vientisas arealas. FZ teritorija didesne dalimi sutampa (ir vietos gyventojų bei turistų yra tapatinama) su etnografiniu Dzūkijos (Dainavos) regionu, jam būdingais atributais, tokiais kaip gamtinės sąlygos, kuriamos didžiausių miško masyvų, pelkių, vandenu, smėlingų kalvų; gausūs laukinės gamtos išteklių, nenutolęs nuo gamtos gyvenimo būdas; ilgiausiai išlikę archainės kultūros elementai (senosios raudos, kalendorinės dainos, senoviškos pastatų konstrukcijos, unikalūs etnografiniai kaimai); savitas kulinarinis paveldas, įskaitant saugomą geografinę nuorodą turinčius produktus; pokario partizanų kovų istorija ir kt. Dzūkijos nacionalinis parkas ir Veisiejų regioninis parkas apima vienus vertingiausių gamtiniu, kultūriniu ir rekreaciniu požiūriu Lietuvos kraštovaizdžio kompleksus ir ekosistemas. Pagal Dainavos krašto atributus, gamtos išteklius identifikuojamas ir seniausias Lietuvos kurortas – Druskininkai. Bendras FZ identitetas sudaro prielaidas kurti ir vystyti socialiniams ir ekonominiams ryšiams turizmo srityje. Alytaus regiono savivaldybių bendradarbiavimo ryšiai pradėti kurti, įgyvendinant regioninės reikšmės projektą „Alytaus regiono turizmo informacinės infrastruktūros plėtra“ ir tęsiami bendrai viešinant turizmą regione interneto svetainėje – www.pazinkdzukija.lt (2022 m. balandžio mėn. 13 dieną sudaryta jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis Nr. 0413 tarp 4 partnerių: VšĮ Alytaus turizmo informacijos centras, VšĮ Lazdijų turizmo informacijos centras, Varėnos rajono savivaldybės administracija ir VšĮ Druskininkų turizmo ir verslo informacijos centras).

1.4. Susiformavę vietinių turistų srautai. 2019 m. VDA duomenimis, vidutiniškai šalyje (vertinant keliones, kurių išvykimo ir atvykimo vieta yra tame pačiame regione) tūkstančiui gyventojui teko 118 vietinių turistų kelionių, tuo tarpu FZ tokio pobūdžio srautai siekė 184 turistus tūkstančiui gyventojų, tai buvo aukščiausias rodiklis lyginant su kitais regionais (palyginimui antrą ir trečią aukščiausius rodiklius turinčiuose Kauno ir Utenos regionuose siekė atitinkamai 168 ir 165). Tai rodo, kad FZ gyventojams, kuriems lankytini objektai yra žinomi ir pažįstami dėl jų artumo ar neformalių kontaktų, žinių apie gretimas savivaldybes, vietiniai maršrutai yra patrauklūs. Todėl koordinuota rinkodara, nukreipta į kitų regionų ar užsienio turistus, gali turėti panašų efektą ir rezultatyviau išnaudoti turimus turizmo išteklius tolygiau paskirstant iš kitų regionų ir užsienio atvykstančių turistų srautus. Svarbu ir tai, kad lankomiausios FZ turizmo vietovės – Druskininkų turistui būdinga tai, kad turistai joje apsistoja ilgesniam laikui: 2022 m. 2,3 naktys – Lietuvos gyventojui ir 3,9 – užsieniečiams, kai tuo tarpu atitinkamai šalies vidurkis buvo 2,1 naktis, 2 naktys Lietuvos gyventojui ir 2,3 naktys užsieniečiams.

2. Naujų socialinių ir ekonominių ryšių tarp Alytaus rajono, Varėnos rajono ir Lazdijų rajono savivaldybių neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo (toliau – FŠPU) srityje susiformavimą FZ įgyvendinus Strategiją gali lemti šios pagrindinės prielaidos:

2.1. Aktyvios FZ vidurinėje dalyje esančios Alytaus rajono savivaldybės gyventojų kelionės siekiant gauti švietimo paslaugas. 2022 m. sausio – vasario mėn. Alytaus regiono plėtros tarybos administracijos atliktos internetinės FZ gyventojų apklausos duomenimis (žr. 1 pav.), kelionės švietimo paslaugų tikslais buvo stebimos tarp visų FZ savivaldybių respondentų, tarp kurių ypač išsiskyrė Alytaus rajono savivaldybė – iš 65 respondentų, 55 naudojami kitose savivaldybėse teikiamomis švietimo paslaugomis. Ta pati situacija matoma ir analizuojant švietimo valdymo informacinės sistemos 2022-2023 m. m. duomenis, pagal kuriuos Alytaus rajono savivaldybės vaikai lankė neformaliojo švietimo įstaigas (vertinant mokinių skaičių): Alytaus miesto savivaldybės – 77,09 proc., Varėnos rajono savivaldybės – 0,48 proc., Lazdijų rajono savivaldybės – 0,56 proc. Savo savivaldybėje – 21,88 proc. Vertinant neformaliojo švietimo renginių dalyvių skaičiaus pasiskirstymą taip pat matoma, kad Alytaus rajono savivaldybės vaikai daugiausia dalyvavo Alytaus miesto savivaldybės – 392 (80,82 proc.), Varėnos rajono savivaldybės – 50 (10,31 proc.), Lazdijų rajono savivaldybės – 43 (8,87 proc.), renginiuose. Esamą srautų pasiskirstymą lemia Alytaus rajono savivaldybės geografinė padėtis (žr. 2 pav.) – šioje savivaldybėje nėra didesnių miestų

(didžiausi miestai Simnas (1296 gyv. 2022 m.) ir Daugai (1038 gyv. 2022 m.)), kuriuose specializuota infrastruktūra, orientuota tik į vietos gyventojus negali būti efektyvi dėl mažo tikslinės grupės dydžio. Simno ir Daugų miestai yra nutolę identišku atstumu nuo Alytaus miesto iš vienos pusės ir atitinkamai nuo Lazdijų ir Varėnos iš kitos pusės (žr. 2 pav.), todėl esant alternatyviam analogiškų paslaugų pasirinkimui, vaikų srautai pasiskirstytų su 50 proc. tikimybe Alytaus ir Lazdijų bei Alytaus ir Varėnos kryptimis, o Simno (mokinių skaičius 2022–2023 m. m. – 264) ir Daugų (mokinių skaičius 2022–2023 m. – 224) mokiniai galėtų padidinti paslaugų paklausą Lazdijų ir Varėnos rajono savivaldybėse. Darytina prielaida, kad esant unikalių paslaugų pasiūlai, kokybės pranašumams ir (ar) užtikrinus patrauklesnes kelionės sąlygas, minėtas tikimybių santykis gali pasikeisti. Šią prielaidą patvirtina atliktos moksleivių tėvų apklausos Alytaus rajono savivaldybės Daugų ir Simno miestuose, Lazdijų rajono ir Varėnos rajono savivaldybėse, rezultatai. Nustatyta, kad Simno moksleiviams turint galimybę dalyvauti sporto krypties NVŠ¹ Lazdijų mieste ir užtikrinus nemokamą pavėžėjimą, 66,2 proc. respondentų rinktųsi šią NVŠ paslaugų teikimo vietą. Daugų moksleiviams turint atitinkamas galimybes dalyvauti NVŠ² Varėnos mieste, 100 proc. apklaustų tėvų rinktųsi Varėną. Priešinga kryptimi, iš Varėnos rajono savivaldybės į Dauguose teikiamų NVŠ paslaugų³ teikimo vietas vyktų 61 proc. Varėnos rajono savivaldybės respondentų vaikų.

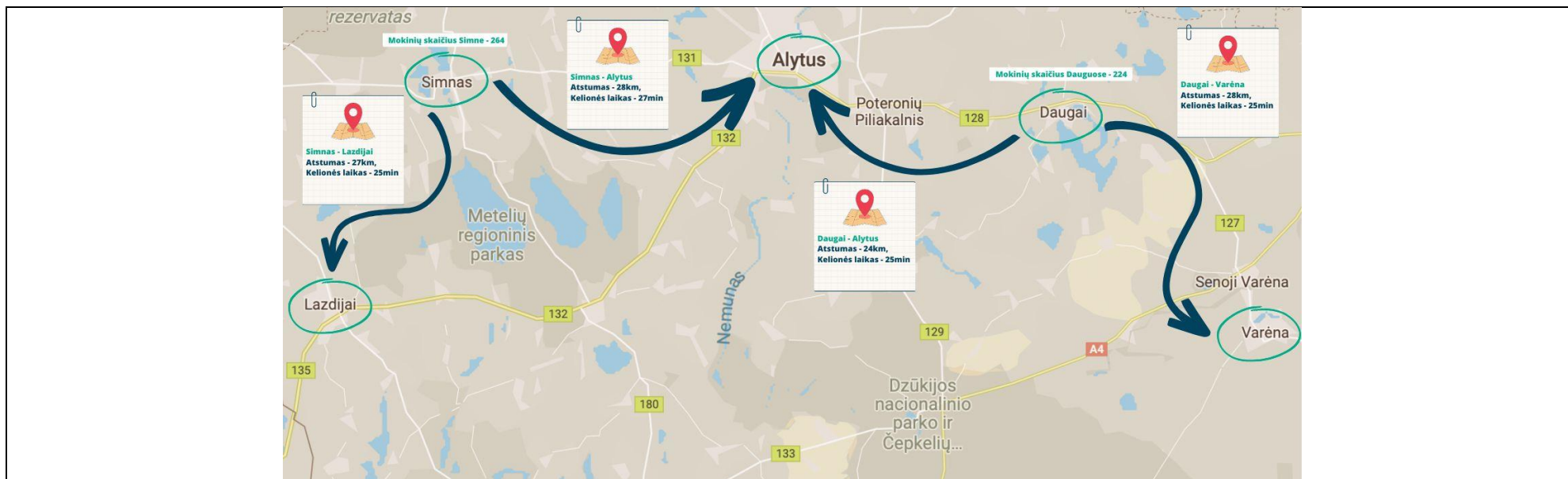

1 pav. Judėjimas švietimo paslaugų gavimo tikslais

¹ Aerobinė gimnastika, padėlis, stalo tenisas, laisvosios imtynės, treniruoklių salė.

² Rankinis, tinklinis, salės futbolas, krepšinis, badmintonas, alpinizmas, dvikovės sportas, baseinas.

³ Irklavimas, kanupolas.

2 pav. Esamos ir galimos vaikų judėjimo dėl NVŠ ir FŠPU paslaugų kryptys

2.1. Specializuotų NVŠ ir FŠPU programų vykdymui turimi Alytaus rajono savivaldybės ištekliai. Alytaus rajono savivaldybėje esantis Daugų ežeras yra vienintelis FZ esantis vandens telkinys, tinkamas su baidarių ir kanojų sportu susijusioms paslaugoms teikti ir kuriame jau yra pradinė reikalinga infrastruktūra – elingas, kuriame šiuo metu galima trumpam laikui saugoti reikiamą įrangą. Papildomų investicijų dėka elingą galima pritaikyti ne tik saugojimui, bet ir kitai būtinais treniruočių veiklai. Alytaus rajono meno ir sporto mokykla viena iš dviejų FZ veikiančių FŠPU įstaigų, vykdančių atitinkamas programas (dalis panašių veiklų – kanupo užsiėmimai vykdomi Alytaus sporto ir rekreacijos centro (toliau – ASRC) baseine šaltuoju sezonu). Todėl, modernizavus reikiamą infrastruktūrą ir padidinus teikiamų paslaugų apimtį Daugai (su sąlyga, kad FZ savivaldybės bendrai organizuos viešosios paslaugos teikimą ir mokinių pavėžėjimą į užsiėmimus) yra ir išliks vienintelė vieta, kurioje galės būti vykdomos su baidarių ir kanojų sportu susijusios FŠPU programos ir dėl to susiformuos nauji FZ savivaldybes jungiantys ryšiai.

2.2. Ribotos galimybės vystyti su NVŠ susijusius socialinius ryšius tarp Alytaus miesto ir kitų FZ savivaldybių. FZ savivaldybėms konsultuojantis su ASRC dėl bendros veiklos užtikrinant papildomas neformaliojo švietimo paslaugas FZ savivaldybių vaikams, nustatyta, kad dėl esamos infrastruktūros užimtumo nebėra galimybės formuoti naujų grupių (nuo 12 iki 19 vaikų), kurioms būtų racionalu organizuoti pavėžėjimą iš kitų FZ savivaldybių. ARSC jau yra visiškai išnaudojęs potencialą plėsti aerobinės gimnastikos, jėgos trikovės, sunkiosios atletikos, stalo teniso, padėlio, dvikovos sporto šakų,

rankinio, badmintono, salės futbolo, alpinizmo, krepšinio užsiėmimų dalyvių skaičių⁴. Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2023 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. 153 patvirtintoje 2023–2029 m. Alytaus miesto tvarios plėtros strategijoje yra numatyta ASRC infrastruktūros plėtra ar modernizavimas (baseino skirto mokymui plaukti įrengimas, šaudyklos remontas), tačiau šie veiksmai nesusiję su kitų FZ savivaldybių teikiamomis NVŠ programomis, kurioms galėtų būti naudojama ARSC infrastruktūra. Įvertinus tai, kad Alytaus m. sav. iš kitų FZ savivaldybių išsiskiria ir žemiausiu mokinių dalyvavimu NVŠ (2022-2023 m. 67,8 proc., kai FZ vidurkis 69,4 proc.) ir didėjančiu vaikų skaičiumi (+1,68 procentinio punkto 2021–2023 m. laikotarpiu), tikėtina, kad NVŠ paslaugų (įskaitant sporto krypties) infrastruktūros naudojimo intensyvumas šioje savivaldybėje dar augs, todėl mažės galimybės ja naudotis kitų FZ savivaldybių vaikams.

3. Naujų socialinių ir ekonominių ryšių tarp Alytaus rajono, Varėnos rajono ir Lazdijų rajono savivaldybių visuomenės sveikatos stiprinimo srityje susiformavimą FZ įgyvendinus Strategiją gali lemti panašios prielaidos, kaip ir NVŠ atveju, dėl objektų geografinio išsidėstymo (abiejų rūšių viešosioms paslaugoms teikti naudojami tie patys infrastruktūros objektai), juos racionaliai išnaudojant⁵. Skirtingai nuo NVŠ, visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos yra teikiamos visoms gyventojų grupėms (Varėnos, Daugų ir Simno gyventojų skaičius viršija atitinkamų miestų mokyklose besimokančių mokinių skaičių apie 5 kartus), kurių didesnė dalis (suaugę asmenys), lyginant su moksleiviais yra mobilesni (daugelis gali savarankiškai keliauti asmeniniu automobiliu ar viešuoju transportu, o socialiai pažeidžiamoms grupėms teikiamos pavėžėjimo paslaugos⁶). Todėl naujų socialinių ryšių susiformavimo tikimybė yra gana aukšta (esant lygiavertėms Alytaus miestui paslaugoms ir su sąlyga, kad bus užtikrintas FZ savivaldybių bendradarbiavimas, nedubliuojant analogiškų sveikatos stiprinimo programų). Analizuojant FZ savivaldybių teikiamų visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų turinį, pastebima specializacijos tendencija, kai visuomenės sveikatos stiprinimo veiklos vykdomos pasitelkiant savitus metodus ir priemones: Alytaus rajono savivaldybėje – grūdinimasis⁷, Lazdijų rajono savivaldybėje – pilatesas, nirvana fitnesas, meditacija⁸, Varėnos rajono savivaldybėje – fizinis aktyvumas su kovos menų elementais, TRX, futbolas vaikščiojant⁹. Išliekant tendencijai FZ savivaldybėse tradicines visuomenės sveikatos paslaugas papildyti inovatyviomis specializuotomis paslaugomis (įskaitant naujas paslaugas, kurių teikimui gali būti panaudota bendra su NVŠ infrastruktūra), socialinių ryšių formavimąsi lems ne tik santykiniai nedidelės kelionės sąnaudos (apie 30 min. trukmė), bet ir gyventojų specifiniai poreikiai ir interesai.

4. Jaunimui teikiamų socialinių paslaugų (atviro darbo su jaunimu) atveju, Alytaus rajono savivaldybėje apskritai nėra šiems tikslams skirtos

⁴ Alytaus sporto ir rekreacijos centro 2023 m. lapkričio 20 d. raštas Nr. SD-144 „Dėl galimybių teikti viešąsias paslaugas Varėnos ir Lazdijų rajonų savivaldybių vaikams“.

⁵ Preliminariai sudarytas kuriamų Varėnos rajono ir Lazdijų rajono infrastruktūros objektų paslaugų teikimo tinklėlis.

⁶ Įskaitant Lazdijų r. sav. taikomą inovatyvų modelį „Lazdijai veža“ www.lazdijaiveza.lt

⁷ <https://www.alytausrajonovsb.lt/naujiena/sveikatos-stiprinimas-grudinantis/>; <https://www.alytausrajonovsb.lt/naujiena/basakoju-takas-dauguose/>; [Startuoja „Pirmokų sveikatynė“ \(alytausrajonovsb.lt\)](https://www.alytausrajonovsb.lt/naujiena/pirmoku-sveikatyne/)

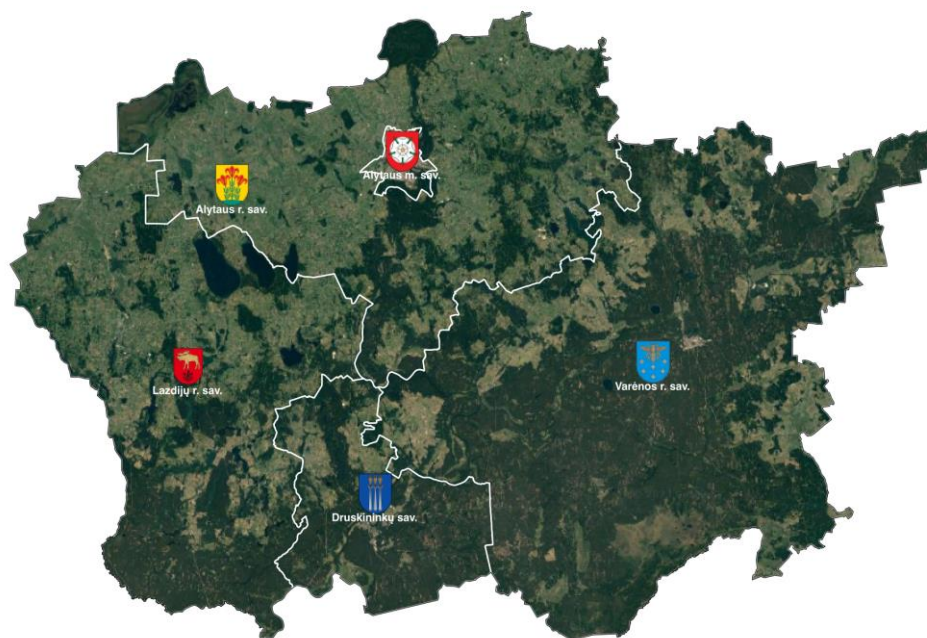
⁸ <https://www.lazdijuvsiuras.lt/veiklos-sritys/visuomenes-sveikatos-stiprinimas/>

⁹ <https://www.varenosvsb.lt/futbolas-visiems/>; <https://www.varenosvsb.lt/teorine-paskaita-treniruote-su-pasipriesinimo-gumomis/>; <https://www.varenosvsb.lt/nemokama-taisyklinga-manksta-su-savigynos-elementais-naujuosiuose-valkinukuose/>

infrastruktūros, o užtikrinti tokią infrastruktūrą savivaldybės teritorijoje yra problemiška dėl savivaldybės apgyvendinimo ypatumų (gyventojų koncentracijos priemiestyje, tarpusavyje nutolusių nedidelių miestų ir miestelių, dėl kurių didelei daliai savivaldybės teritorijos būdingi stipresni ryšiai su aplinkinių savivaldybių centrais, negu tarpusavyje¹⁰). Todėl labiausiai tikėtina, kad nauji socialiniai ryšiai formuosis Alytaus rajono savivaldybės jaunimui naudojantis gretimose savivaldybėse įrengtais atvirais jaunimo centrais ar atviromis jaunimo erdvėmis.

5. Naujų socialinių ir ekonominių ryšių organizuojant viešąjį transportą susiformavimą FZ iš esmės lems aukščiau aprašyti esami ir kuriami ryšiai, lemsiantys aktyvesnį gyventojų judėjimą į darbo ir paslaugų teikimo vietas. Šie ryšiai bus sukurti, jeigu FZ savivaldybėms pavyks pašalinti esamą viešojo susisiekimo sistemos fragmentaciją ir užtikrinti jos bendrą valdymą ir bendrą tam skirtos informacinės infrastruktūros (maršrutų planavimo, e-bilieto sistemos) naudojimą.

Teritorijos, kurioje įgyvendinama Strategija, žemėlapis

¹⁰ Pvz. 2 didžiausi Alytaus r. sav. miestai – Simnas ir Daugai tarpusavyje yra nutolę dvigubai didesniu atstumu, negu atstumas nuo jų iki gretimos savivaldybės centro.

II SKYRIUS FUNKCINĖS ZONOS ANALIZĖ

Bendra funkcinės zonos problema:

Nepakankamai išnaudojamas FZ gyvenamosios aplinkos ir ekonominis potencialas

Pagal urbanizacijos lygį (58,9 proc., 2023 m. sausio 1 d.) FZ priskirtina mišraus tipo teritorijoms. Miestų gyventojų dalis FZ viršijo 50 proc., tačiau nesiekė šalies vidurkio (68,4 proc.). Santykinai aukštą urbanizacijos lygį FZ lemia Alytaus miestas (kurio gyventojai sudarė 38,3 proc. visų regiono gyventojų) ir Druskininkų miestas (9,6 proc. visų regiono gyventojų). O didesnėje FZ dalyje – ypač Varėnos ir Lazdijų rajono savivaldybėse – vyrauja labai retai gyvenamos vietovės (miestų gyventojų dalis siekė tik apie 28,1 proc. Lazdijų rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus ir 38,9 proc. Varėnos rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus). Varėnos rajono savivaldybė yra didžiausia pagal teritorijos plotą ir rečiausiai gyvenama Lietuvos savivaldybė – gyventojų tankumas 2023 m. siekė tik 9,2 gyv./km², palyginimui – Lietuvos vidutinis gyventojų tankumas – 43,8 gyv./km². Nedaug didesnis gyventojų tankumas buvo ir Lazdijų rajono savivaldybėje (13,5 gyv./km²). Tai yra – gyventojai koncentruojasi dviejuose pagrindiniuose centruose – Alytuje, Druskininkuose ir aplink juos (daugiausiai – priemiestinėje Alytaus rajono savivaldybės dalyje).

Alytaus rajono savivaldybė iš visų pusių supa Alytaus miestą (vadinamoji „žiedinė savivaldybė“), kurios besiribojančiai su miestu daliai būdinga priemiestinė apgyvendinimo struktūra (vientisas su miestu užstatymas, bendra inžinerinė infrastruktūra, tokia kaip keliai, vamzdynai), ir mieste gaunamos viešosios paslaugos (pvz. 2022–2023 m. tik 57,2 proc. Alytaus rajono savivaldybės 3–5 m. amžiaus vaikų naudojosi šios savivaldybės švietimo įstaigų teikiama ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugomis) ir mieste koncentruotos darbo vietos, t. y. natūralūs funkciniai ryšiai.

Gyvenamosios aplinkos kokybę FZ ir lemia gamtiniu, kultūriniu ir rekreaciniu požiūriu vertingi kraštovaizdžio kompleksai ir ekosistemos – tai Lazdijų ir Varėnos rajonų savivaldybių pranašumai. Didesnę minėtų savivaldybių teritorijos dalį užima Dzūkijos nacionalinis parkas ir Veisiejų regioninis parkas. Tačiau gamtiniu, kultūriniu ir rekreaciniu požiūriu vertingo potencialo išnaudojimą ribojantis veiksnys yra maža gyventojų koncentracija miestų poveikio zonoje (atitinkamai – ribotos galimybės verslo, ypač susijusio su paslaugomis ir prekyba, plėtrai). Druskininkų, Varėnos, Lazdijų miestai nuo didžiausio FZ miesto – Alytaus, yra nutolę 40-60 min. kelionės automobiliu atstumu, o atokiausios FZ vietovės yra nutolusios nuo Alytaus miesto jau 80-90 min. kelionės automobiliu atstumu, t. y. galimybės pasiekti darbo ar paslaugų teikimo vietas yra ribotos (įprastinė gyventojų kelionės trukmė viena kryptimi paprastai neviršija valandos, ilgiau keliaujama tik turizmo, laisvalaikio tikslais¹¹).

FZ pasižymi gausiais turistiniais ištekliais. Druskininkų kurortas 2022 duomenimis m. yra vienas iš daugiausiai turistų pritraukiantis Lietuvos kurortų (375 993 turistai), kurio išvysta viešoji turizmo infrastruktūra ir turizmo objektai (pėsčiųjų, dviračių takai, parkai, kultūros, laisvalaikio objektai) kartu sukuria ir patrauklesnę gyvenamąją aplinką.

Nepaisant turimų gyvenamosios aplinkos pranašumų, gyventojų skaičius FZ mažėja ir keičiasi gyventojų sudėtis – visuomenė sensta. Nuo 2016 metų

¹¹ Projekto „Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui“ metu atliktos gyventojų apklausos duomenimis (atspindi 2019 m. pabaigos - 2020 m. pradžios situaciją iki įvestų karantino apribojimų).

pradžios iki 2022 m. FZ nuolatinių gyventojų skaičius sumažėjo 6,5 proc., t. y. gyventojų mažėjo du kartus daugiau nei tuo pačiu laikotarpiu šalyje (2,9 proc.). Nors 2022–2023 m. šalyje stebimas gyventojų skaičiaus augimas (+1,8 proc.) dėl atvykusių pabėgėlių iš Ukrainos, Alytaus regione 2023 m. gyventojų skaičius sumažėjo 0,06 proc.. 2016 - 2023 metų laikotarpiu daugiausia gyventojų mažėjo Lazdijų rajono savivaldybėje (14,9 proc.) ir Varėnos rajono savivaldybėje (12,7 proc.) Mažiausias gyventojų mažėjimas nustatytas Druskininkų savivaldybėje (3,3 proc.), Alytaus rajono savivaldybėje (5,0 proc.) ir Alytaus mieste (7,5 proc.). 2023 m. natūrali gyventojų kaita FZ buvo neigiama, t.y. - 1334 asmenys, iš jų: Alytaus mieste (-367 asmenys), Alytaus rajono savivaldybėje (-222 asmenys), Druskininkų savivaldybėje (-182 asmenys), Lazdijų rajono savivaldybėje (-279 asmenys) ir Varėnos rajono savivaldybėje (-284 asmenys). 2023 m. sausio 1 d. VDA duomenimis Alytaus regione buvo 12,2 proc. iki 14 metų nuolatinių gyventojų (mažesnis nei šalies vidurkis 15,0 proc.), 64,7 proc. 15–64 metų nuolatinių gyventojų (lygus šalies vidurkiui 65,0 proc.) ir 23,1 proc. 65 m. ir vyresni nuolatiniai gyventojai (didesnis nei šalies vidurkis 20,0 proc.). Daugiausia pensinio amžiaus gyventojų gyvena Varėnos rajono (24,3 proc.), Alytaus miesto (23,5 proc.) ir Druskininkų (23,4 proc.) savivaldybėse, mažiausia Alytaus rajono (21,3 proc.) ir Lazdijų rajono (23,0 proc.) savivaldybėse. 2023 m. demografinės senatvės koeficientas regione siekė 190 ir viršijo šalies rodiklį 1,4 karto ir buvo 9 iš 10 regionų (rodiklis aukštesnis tik Utenos regione). Ypač aukštas šis rodiklis nustatytas Varėnos rajono savivaldybėje (219), aukštas – Lazdijų rajono (199), Alytaus miesto (195) ir Druskininkų (181) savivaldybėse, mažiausias – Alytaus rajono savivaldybėje (162).

Apibendrinant, problemą lemiančios priežastys iš esmės gali būti suskirstytos į 4 grupes:

- 1. Gamtinė aplinka ir geografinė padėtis.**
- 2. Esama demografinė struktūra.**
- 3. Galimybė naudotis paslaugomis.**
- 4. Darbo vietų kokybė ir įvairovė.**

1. Gamtinė aplinka ir geografinė padėtis. Ši priežasčių grupė nėra tiesiogiai susijusi su savivaldybių funkcijomis (ar jų atskirais elementais), kurias galima vykdyti bendrai, todėl detaliau nenagrinėjama. Tikėtina, kad gamtinės FZ aplinkos savybės Strategijos įgyvendinimo laikotarpiu ženkliai nesikeis, o su geopolitika susiję veiksnių (Baltarusijos sienos artumas ir su tuo susijusios grėsmės) savivaldybės iš esmės negali kontroliuoti.

2. Esama demografinė struktūra, kuri lemia gimstamumo ir mirtingumo rodiklius. Dėl ilgalaikių ir politikos priemonėmis sunkiai paveikiamų procesų, medianinis FZ gyventojų amžius yra 48 (2023 m.), o demografinės senatvės koeficientas 190 (2023 m.), t. y. vyrauja amžiaus grupės, kurios nebegali susilaukti vaikų ir kurių bendrasis mirtingumas yra aukštesnis.

3. Galimybė naudotis paslaugomis, gali turėti įtakos migracijos procesams ir yra susijusi FZ savivaldybių funkcijomis (ar jų atskirais elementais), kurias FZ savivaldybėms tikslinga vykdyti kartu. Analizuojant projekto „Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui“ metu atliktos gyventojų apklausos duomenis¹² (atspindi 2019 m. pabaigos – 2020 m. pradžios situaciją iki įvestų karantino apribojimų), gali

¹² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. (2020). Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui (galutinė ataskaita): https://2014.esinvesticijos.lt/lt/finansavimas/paraiskos_ir_projektai/pasirengimas-regioninio-lygmens-viesojo-transporto-paslaugu-organizavimo-sistemos-sukurimui ir gyventojų apklausos duomenų rinkinys.

būti įvertintas paslaugų grupių (tiek valstybės ir savivaldybių, tiek privačių subjektų) būtinumas (gyventojų požiūriu) ir naudojimo dažnis, ir, klasifikavus šias paslaugas (žr. 1 lentelę) – identifikuotos sritys, kuriose sprendžiant problemą galimi FZ savivaldybių bendri veiksmai. Nustatyta, kad dažniausiai kaip būtiniausios paslaugos¹³ įvardijamos komunalinės paslaugos, paslaugos, susijusios su viešosios infrastruktūros palaikymu (kelių ir gatvių priežiūra, viešųjų erdvių priežiūra ir pan.), ir sveikatos paslaugos (3 grupės – ambulatorinis gydymas, stacionarinis gydymas ir kitos sveikatos paslaugos (odontologija, įvairios gydymą papildančios ar reabilitacijai skirtos terapijos, visuomenės sveikata ir pan.), bei visuomenės saugumui užtikrinti skirtos paslaugos (policija, ugniagesiai, greitoji medicinos pagalba ir pan.). Šios paslaugos (sąlyginai) gali būti laikomos kritinėmis paslaugomis, kurių net ir laikinas sutrikdymas gali paveikti visos valstybės funkcionavimą. Dažnai kaip būtinos įvardijamos paslaugos (viešosios, administracinės ir teikiamos vykdant ūkinę veiklą), kuriomis naudojasi didelės gyventojų grupės (pvz. kirpyklos, grožio salonai, viešasis keleivinis transportas, taksi, pavėžėjų paslaugos, žiniasklaida, finansinės (bankų ir pan. paslaugos), taip pat paslaugos, kurios yra suprantamos kaip užtikrinančios visuomenės solidarumą (būtinybė pasirūpinti vaikais, senjorais, neįgaliaisiais), administracinės valstybės ir savivaldybių institucijų paslaugos bei krašto apsauga¹⁴. Būtinoms paslaugoms priskirtoms paslaugų grupėms, be kita ko, būdinga ir didelė jas teikiančių subjektų bei teikimo formų įvairovė. Dažnu atveju šių paslaugų teikimas yra ekonominė veikla, kurios apimtis tiesiogiai priklauso nuo gyventojų perkamosios galios (nagrinėjama skyriuje „Darbo vietų kokybė ir įvairovė“). Rečiausiai kaip būtinos paslaugos – įvardintos paslaugos, turinčios siauresnę tikslinę grupę (pvz. formalusis švietimas). Retai reikalingos paslaugos (pvz. krovinių pervežimas, persikraustymas) ir (arba) paslaugos, kuriomis kurį laiką įmanoma nesinaudoti (pvz. nesportuoti sporto klube) kaip būtinos įvardinamos santykinai rečiau. Visoms analizuotoms paslaugoms būdingi ir dažnio ypatumai, pavyzdžiui visuomenės saugumą užtikrinančios paslaugos gyventojų suprantamos kaip būtinos, tačiau konkrečiam gyventojui jų prireikia santykinai retai (pvz. policiją, ugniagesius-gelbėtojus, greitąją medicinos pagalbą ar kitą specialiąją tarnybą apklausos duomenimis per mėnesį kvietė apie 3 proc. respondentų), kitos paslaugos dažniausiai nėra laikomos būtinomis (be jų, tikėtina, įmanoma būtų išsiversti), tačiau yra naudojamos labai dažnai (pašto ar kurjerių paslaugomis 2020 m. per mėnesį naudojosi apie 40 proc. respondentų). Todėl, pasirenkant tolimesnei analizei su savivaldybių funkcijomis susijusias paslaugas, kurias savivaldybėms tikslinga teikti bendrai ir kurių pagerinimas leistų geriau išnaudoti FZ gyvenamosios aplinkos potencialą, pasinaudojus 1 lentelėje pateikiama matrica:

- atmestos paslaugų grupės, kurių teikimas nėra susijęs su savivaldybių funkcijomis (teikimas administruojamas valstybės lygiu arba paslaugos paprastai teikiamos vykdant privačių subjektų ekonominę veiklą);
- atmestos kritinės dažnai naudojamos paslaugos, darant prielaidą, kad jų užtikrinimas būtinas kiek galima arčiau gyvenamosios vietos;
- atmestos reikalingos, tačiau retai naudojamos paslaugos, darant prielaidą, kad jų pagerinimas neturės didelio poveikio gyvenamajai aplinkai;
- atmestos bendrosios paslaugos, teikiamos neapibrėžtai tikslinei grupei (pvz. kelių ir gatvių priežiūra);
- atmestos paslaugos, teikiamos didelio kiekio vienu metu įstaigų: formalusis švietimas (FZ yra 49 bendrojo ugdymo mokyklų ar filialų), ikimokyklinis ugdymas (26 vaikų darželių, daugiafunkcių centrų ar jų filialų), bibliotekų paslaugos (81 bibliotekų ir jų filialų), kurių atveju tikimybė, kad vienoje savivaldybėje teikiamomis paslaugomis naudosis kitos savivaldybės gyventojai – santykinai nedidelė (išskyrus Alytaus miesto savivaldybę ir Alytaus

¹³ Respondentų buvo prašoma pasirinkti 5 jų vertinimu būtiniausias paslaugas ir 33 galimų variantų arba nurodyti kitą nepaminėtą paslaugą, respondentams priskirtas atstovaujamos visuomenės dalies svoris (pagal amžiaus, socialinę, išsilavinimo grupę ir gyvenamąją vietą), klasifikuojant atsakymų dažnis normalizuotas pagal 1 standartinio nuokrypio intervalą.

¹⁴ Atsižvelgus į apklausos atlikimo laiką (COVID-19 pandemijos pradžia), šiuo metu sveikatos paslaugų būtinumas būtų vertinamas kiek žemiau, o krašto apsauga būtų dažniau įvardinama kaip būtinybė.

rajono savivaldybės priemiestinę dalį, dėl žiedinės savivaldybės specifikos).

Taip nustatyta, kad FZ savivaldybės veikdamos bendrai, galėtų geriau išnaudoti FZ gyvenamosios aplinkos potencialą pagerinusios keleivių vežimo paslaugas (savivaldybių funkcijų apimtyje – viešojo keleivinio transporto, pavėžėjimo ir judumo paslaugas), kurios priskirtinos reikalingoms dažnai naudojamoms paslaugoms, sveikatos stiprinimo paslaugas, tokias kaip visuomenės sveikatos priežiūra, vidurinio medicinos personalo paslaugas (kritinės vidutiniškai dažnai naudojamos paslaugos), neformaliojo švietimo (toliau – NVŠ) ir formalųjį švietimą papildančios ugdymo (toliau – FŠPU) paslaugas (reikalingos vidutiniškai dažnai naudojamos). Su kultūros renginiais susijusių paslaugų atveju, nagrinėtinos didesnio masto arba labiau specializuotos paslaugos, kurios pritraukia auditoriją iš daugiau nei vienos savivaldybės ir kurios turėtų būti pasiekiamos per 60 minučių automobiliu nuo gyvenamosios vietos (į vietos gyventojus orientuotos dažno poreikio paslaugos FZ iš esmės užtikrintos¹⁵). Atsižvelgus į tokių kultūros paslaugų pobūdį (sąsajas su kūrybinių industrijų ir turizmo potencialu), jos detaliau nagrinėjamos skyriuje „Darbo vietų kokybė ir įvairovė“. Socialinių paslaugų atveju, daugelis šių paslaugų yra teikiamos didelio kiekio įstaigų, o valstybės politika šioje srityje orientuojama į jų teikimą kuo arčiau žmogaus ir kuo geriau atitiktų jo poreikius, padėti, galimybes, į šį procesą įtraukiant kuo didesnę paslaugų teikėjų ratą (NVO ir kitas organizacijas¹⁶). Tačiau FZ atveju pastebima, kad atvirojo darbo su jaunimu socialinės paslaugos teikiamos ne visose savivaldybėse (Alytaus rajono savivaldybė yra viena iš dviejų savivaldybių Lietuvoje, kurioje nėra nei vieno atviro jaunimo centro ar atviros jaunimo erdvės).

¹⁵ <https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/04/Erdvine-analize-issamiai.pdf>

¹⁶ 2021-2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos vyriausybės 2021 m. lapkričio 10 d. nutarimu Nr. 931, numatyta: „Igyvendinant NPP 2.2 uždavinį „Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę“ ir 2.7 uždavinį „Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą“, 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) socialinės sutelkties plėtros programa bus siekiama spręsti kompleksines problemas, dėl kurių asmenys, priklausantys socialiai jautrioms ar pažeidžiamoms socialinėms grupėms (neįgalieji, įskaitant neįgalius vaikus, senyvo amžiaus asmenys, mažiau galimybių turintis jaunimas, benamiai, asmenys, grįžę iš įkalinimo įstaigų, ir pan.), patiria socialinę atskirtį, skurdą, smurtą, gali būti diskriminuojami ar stigmatizuojami, susiduria su įvairiais sunkumais įsidarbindami ar kreipdamiesi socialinės pagalbos. Įgyvendinant šiuos uždavinius, bus laikomasi individualizuoto požiūrio, siekiama, kad paslaugos būtų teikiamos kuo arčiau žmogaus ir kuo geriau atitiktų jo poreikius, padėti, galimybes.“

Būtinumas/dažnis	Dažnai ($Z > 0,5$)	Vidutiniškai ($0,5 > Z > -0,5$)	Retai ($Z < -0,5$)	Bendrosios paslaugos
Kritinės ($Z > 0,5$)	- Komunalinės paslaugos; - Ambulatorinė sveikatos priežiūra;	- Kitos sveikatos paslaugos;	- Visuomenės saugumas; - Stacionarinė sveikatos priežiūra;	- Aplinkos tvarkymas ir priežiūra (pvz. gatvių remontas)
Būtinės ($0,5 > Z > -0,5$)	- Kirpyklos, grožio salonai, SPA; - Keleivių vežimas; - Paštas, kurjeriai;	- Statyba ir remontas; - Valstybės valdžia ir savivalda; - Automobilių, kitos technikos ar įrangos taisymas; - Finansinės paslaugos;	- Įdarbinimo paslaugos; - Ikimokyklinis ugdymas; - Socialinės paslaugos.	- Krašto apsauga; - Žiniasklaida.
Reikalingos ($Z < 0,5$)	- Restoranai, kavinės; - Formalūs švietimas.	- Neformalusis švietimas; - Religija; - Sporto paslaugos; - Kultūros renginiai; - Bibliotekos.	- Teismai; - Muziejai; - Pramoginiai ir- sporto renginiai; - Logistika, krovinių vežimas; - Specialistų - konsultacijos; - Veterinarija; - Smulkios buitinės paslaugos.	

1 lentelė. Paslaugų grupių būtinumo ir naudojimo dažnio matrica

Turima statistinė informacija rodo, kad FZ savivaldybės patiria rimtų problemų užtikrinamos visų pasirinktų nagrinėti viešųjų paslaugų kokybę ir (ar) prieinamumą:

- Projekto „Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui“ metu atliktos gyventojų apklausos duomenimis FZ viešuoju transportu bent kartą per mėnesį 2020 m. pradžioje keliavo tik 29 proc. respondentų, kai tuo tarpu Lietuvos rodiklis siekė 43 proc. Pagal šį rodiklį FZ lenkė tik Tauragės regioną (17 proc.), Utenos regioną (23 proc.). Apie 30 proc. FZ viešojo transporto naudotojų per 12 mėn. atsisakė kelionės viešuoju transportu ar ją nutraukė (rinkosi kitą kelionės būdą) nes: 1) nebuvo reisų patogiu metu (69 proc. atvejų); 2) kelionė būtų trukusi per ilgai (48 proc. atvejų); 3) kelionė buvo per brangi (29 proc. atvejų). Viešuoju transportu nesinaudojantys FZ gyventojai nurodė, kad pagrindinės priežastys, galinčios paskatinti juos naudotis viešuoju transportu: 1) mažesnė kaina (39 proc.); 2) arčiau namų (darbo) esanti stotelė (37 proc.); 3) geresnis tvarkaraščio suderinamumas (32 proc.); 4) dažnesni reisai (32 proc.); 5) patogumas, švara (27 proc.).

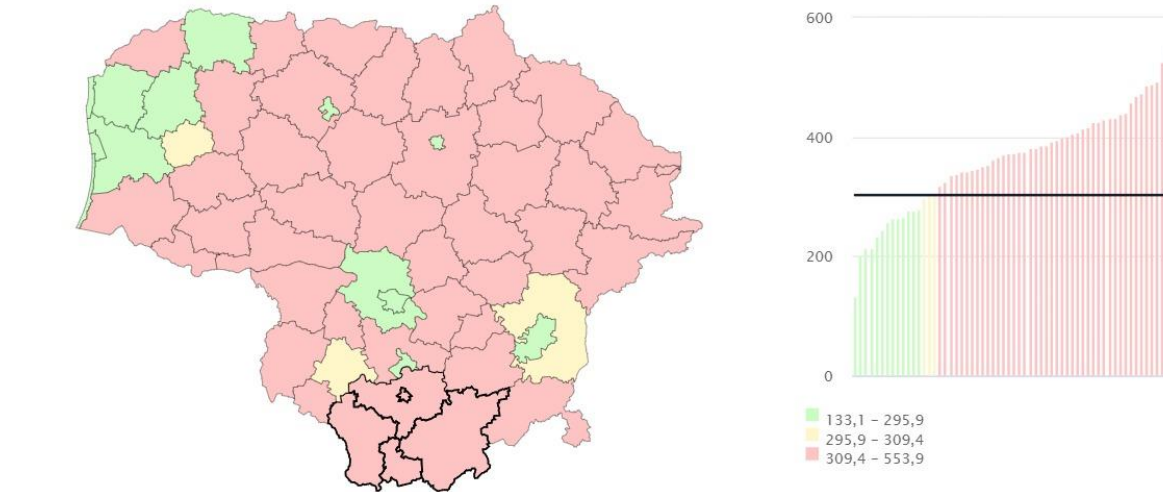
Dėl žemo viešojo transporto naudojimo ir geografinių ypatumų, ribojančių keliones dviračiu ar pėsčiomis, kelionių laiko dalis, tenkanti lengviesiems automobiliams FZ, sudarė 52 proc. ir tai viršijo Lietuvos rodiklį (42,6 proc.). Pagal šį rodiklį FZ buvo 2 vietoje lyginant su kitais Lietuvos regionais, FZ

rodiklis buvo geresnis tik už Utenos regiono rodiklį. Kelionių laiko dalis, tenkanti kelionėms pėsčiomis FZ, sudarė 21,1 proc. ir atsiliko nuo Lietuvos rodiklio (30,9 proc.). Pagal šį rodiklį FZ tarp visų regionų buvo paskutinėje vietoje (mažiausias rodiklis). Kelionėms pėsčiomis FZ gyventojai skirdavo tik 13 min. per dieną. Tai pats žemiausias rodiklis, lyginat su kitais regionais. Kelionių asmeniniu automobiliu vyravimą FZ gyventojų kelionių struktūroje lemia ir tai, kad visos FZ savivaldybės viešojo transporto paslaugas teikia atskirai bei tarpusavyje nekoordinuotai, maršrutai nėra suderinti regiono gyventojų judumui, regiono mastu neįdiegtos ir nenaudojamos intelektinės transporto sistemos (ITS), vieningas atsiskaitymas už keliones, neveikia vieninga regioninė e-bilieto sistema. FZ savivaldybėse veikianči viešojo susisiekimo sistema yra fragmentuota - apima 1 savivaldybę ir neturi sąsajos su kitomis: tiek tarp Alytaus miesto ir „žiedinės“ Alytaus rajono savivaldybės, tiek ir tarp kitų besiribojančių FZ savivaldybių.

- Nepakankamai veiksmingas sveikatos stiprinimo paslaugas rodo tai, kad visos FZ savivaldybės patenka į (žr. 4 pav.) prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo „raudonąją zoną“. Pastebėtina, kad šiuo aspektu nuo kitų didžiųjų miestų skiriasi Alytaus miesto savivaldybės situacija, o nuo kitų kurortų – Druskininkų savivaldybės situacija (visi likę didieji miestai ir kurortai klasifikuojami „žaliojoje zonoje“), o prasčiausia situacija yra (Lazdijų rajono ir Varėnos rajono savivaldybėse, atitinkamai 553,9 ir 457,5 atvejai prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo 100 000 gyv. 2022 m.). Higienos instituto 2022 m. atliktos mirties priežasčių analizės duomenimis¹⁷ FZ daugiausia mirčių užfiksuota dėl kraujotakos sistemos ligų 53,12 proc. arba 1303, iš 2453, kai Pasaulio sveikatos organizacijos vertinimu, net 80 proc. mirčių nuo širdies ir kraujagyslių ligų būtų galima išvengti, jei žmonės kreiptų dėmesį į efektyvias rizikos veiksnių šalinimo priemones: pakeistų mitybą, būtų pakankamai fiziškai aktyvūs, atsisakytų žalingų įpročių. Neigiamą tendenciją rodo tai, kad FZ (VDA duomenimis) viršsvorį ir nutukimą turinčių gyventojų dalis padidėjo nuo 48 proc. (2005 m.) iki 53,9 proc. (2019 m.). Šiuo metu tarp Varėnos, Lazdijų ir Alytaus rajonų savivaldybių visuomenės sveikatos biurų (toliau - Biurai) bendradarbiavimas dėl bendrų prevencinių veiklų nevyksta, nes neturint tinkamos infrastruktūros nėra galimybės pasiūlyti kitų rajonų gyventojams dalyvauti prevencinėse sveikatos stiprinimo programose.

¹⁷ [https://www.hi.lt/uploads/Institutas/leidiniai/Statistikos/Mirties_priezastys/Mirties_priezastys_2022\(3\).pdf](https://www.hi.lt/uploads/Institutas/leidiniai/Statistikos/Mirties_priezastys/Mirties_priezastys_2022(3).pdf)

Prevenčinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas 100 000 gyv. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą Metai: 2022 Gini: 0.13

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Alytaus m. sav.	163	348,0	296,6	405,8
Druskininkų sav.	69	386,5	300,4	489,6
Lazdijų r. sav.	86	553,9	443,0	684,0
Varėnos r. sav.	83	457,5	364,2	567,6
Alytaus r. sav.	73	319,0	249,8	401,5

4 pav. Prevenčinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas 100 000 gyv. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą, 2022 m.

▪ Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) FZ yra santykinai aukšta (2022–2023 m. m. 69,4%, kai šalies vidurkis – 62,2%), taip pat stebima savita tendencija, kai NVŠ aktyviau dalyvauja toliau nuo Alytaus ar Druskininkų miestų esančių FZ teritorijų vaikai. 2022–2023 m. m. geriausi rodikliai fiksuoti Varėnos rajono (77,8 proc.) ir Lazdijų rajono (78,5 proc.) savivaldybėse, kai didžiausio FZ miesto (Alytaus) ir kurorto statusą turinčioje Druskininkų savivaldybėje šie

rodikliai ženkliai prastesni (atitinkamai – 67,8 proc. ir 59,8 proc.). Visgi, darytina prielaida, kad santykinai aukštus FZ atokesnių savivaldybių rezultatus lėmė dalyvavimas mokyklų būreliuose, kai tuo tarpu, sporto krypties NVŠ programų prieinamumas FZ yra netolygus: AIKOS informacinės sistemos duomenimis Alytaus regiono savivaldybėse neformaliojo vaikų švietimo programų pagal sporto ugdymo kryptį skaičius (unikalios programos) sudarė 229, iš jų Alytaus miesto (115), Alytaus rajono (20), Varėnos rajono (22), Lazdijų rajono (38), Druskininkų (34) savivaldybėse. Mažiausias programų skaičius fiksuotas Alytaus, Varėnos ir Lazdijų rajonų savivaldybėse. To pasekmė – Higienos instituto 2020 m. atlikto Mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrimo duomenimis¹⁸, mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien, ne pamokų metu, mankštinosi ir sportavo bent 60 min., dalis (proc.) mažiausia dalis taip pat buvo Varėnos rajono (9,5 proc.) ir Lazdijų rajono (13,4 proc.) savivaldybėse (Lietuvos vidurkis 13,6 proc.). T. y. Varėnos ir Lazdijų rajonų savivaldybių vaikai aktyviai dalyvauja NVŠ, tačiau tuo pat metu – jų fizinis aktyvumas yra žemas. FZ mažėja vaikų, turinčių normalų kūno svorį¹⁹. Vertinant vaikų nuo 0 iki 18 metų kūno masės indeksą, FZ vaikų, turinčių, normalų kūno svorį, sumažėjo nuo 63,94 proc. (2020 m.) iki 62,90 proc. (2022 m.). Didžiausias neigiamas pokytis šiuo laikotarpiu užfiksuotas Varėnos rajono (-3,09 proc. punkto), Lazdijų rajono (-2,11 proc. punkto) savivaldybėse. Mokinių, turinčių antsvorį arba nutukimą, skaičius FZ augo nuo 21,87 proc. (2020 m.) iki 22,26 proc. (2022 m.). Didžiausias antsvorį ir nutukimą turinčių vaikų skaičius 2022 m. buvo Lazdijų rajono (25,29 proc.), Alytaus rajono (23,34 proc.) ir Varėnos rajono (21,83 proc.) savivaldybėse. FZ statistinė informacija leidžia daryti panašias išvadas, kaip ir Dr. Jolitos Buzaitytės - Kašalynienės ir Dr. Eugenijus Dunajjevo atlikto 2020 m. Jaunimo problematikos tyrime, kuriame daroma išvada, kad jaunimas vis rečiau sportuoja bei trumpėja ir pačios treniruotės laikas. Mieste gyvenantys jaunuoliai sportuoja daugiau, nei kaime. Vyrų sportuoja dažniau nei moterys. Nustatyta, kad mažiausiai sportuoja 14-19 metų jaunimas²⁰. Atitinkamai, sprendžiant problemą, didžiausiais dėmesys turėtų būti skiriamas FZ periferinių, kaimiškųjų vietovių vaikų ir jaunuolių fiziniams aktyvumui, priartinant tema reikalingas NVŠ ir (ar) visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas prie gyvenamosios vietos.

- Jaunimui teikiamų socialinių paslaugų atveju, FZ lyginant su kitais Lietuvos regionais, išsiskiria retesniu tokio pobūdžio paslaugas teikiančių įstaigų (atvirųjų jaunimo centrų arba erdvių) tinklu²¹. Lyginant su kitais panašaus dydžio miestais (Panevėžiu ir Marijampole), FZ esančiame Alytaus mieste yra mažiau atvirųjų jaunimo centrų ir atvirųjų jaunimo erdvių (po vieną tokią įstaigą), Panevėžyje ir Marijampolėje – po vieną centrą ir dvi erdves. Visoje FZ 2023 m. veikė 8 tokios įstaigos (1,6 įstaigos vienoje savivaldybėje, kai šalies vidurkis 2,2), Alytaus rajono savivaldybėje tokių įstaigų apskritai nebuvo (iš viso Lietuvoje tik dvi tokios savivaldybės). Viena vertus, tai reiškia nevienodas galimybes jaunimui saugiai leisti laisvalaikį, užsiimti juos dominančia veikla, o esant poreikiui ir padedant kompetentingiems jaunimo darbuotojams, spręsti kasdienybėje kylančius iššūkius ir klausimus, kita vertus – kyla natūralus poreikis savivaldybių bendradarbiavimui.

4. Darbo vietų kokybė ir įvairovė.

Verslumo lygis 2022 m., vertinant pagal 1000 - iui gyventojų tenkančių mažų ir vidutinių įmonių (MVI) skaičių, FZ (21,6 MVI) buvo ženkliai mažesnis nei Lietuvoje (vidutiniškai 33,1 MVI). Vertinant mažų ir vidutinių įmonių pokytį laikotarpiu nuo 2018 iki 2022 m. pradžios, jų skaičius išaugo 273 vienetais arba vidutiniškai 2,05 proc. kasmet (Lietuvoje augo sparčiau – po 2,3 proc. kasmet). VDA 2022 m. duomenimis FZ užimti gyventojai (15–64

¹⁸ <https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/HI-Vaik%C5%B3-2020.pdf>

¹⁹ <https://vssis.hi.lt/statistika/ataskaitos/>

²⁰ <https://old.jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/informacija-apie-jaunima/tyrimai/Jaunimo%20problematikos%20tyrimo%20isvados%20rekomendacijos.docx>

²¹ <https://jra.lt/dirbantiems/suzinok-daugiau/darbo-su-jaunimu-formos/atvirasis-darbas-su-jaunimu>

m.) sudarė 71,5 proc. ir nežymiai atsiliko nuo šalies rodiklio (73,8 proc.). Tačiau buvo stebimi dideli FZ savivaldybių vidiniai netolygumai – Lazdijų rajono savivaldybėje užimti gyventojai sudarė 67,6 proc., Varėnos rajono savivaldybėje – 62,5 proc., Alytaus rajono savivaldybėje – 63,2 proc., kai didžiausia užimtų gyventojų dalis buvo Druskininkų (81,3 proc.) ir Alytaus miesto (75,3 proc.) savivaldybėse. Ženklūs vidiniai netolygumai, rodo nepakankamus ar neefektyvius ekonominius FZ ryšius. VDA 2022 m. duomenimis FZ buvo 7,8 proc. nedarbo lygis, kuris viršijo šalies vidurkį (5,9 proc.). Panašus nedarbo lygis stebimas Marijampolės (8,8 proc.) ir Panevėžio (9,0 proc.) regionuose. 2022 m. duomenimis FZ mėnesinis darbo užmokestis (bruto) sudarė 1435,30 Eur ir buvo apie 20 proc. mažesnis nei šalyje (1789,00 Eur). 2022 m. didžiausias darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių buvo mokamas su informacija ir ryšių paslaugomis susijusiose įmonėse (2243,90 Eur), viešojo valdymo ir gynybos sektoriuje (1720,40 Eur), o vienas mažiausių – įmonėse, teikiančiose maitinimo ir apgyvendinimo paslaugas (1161,80 Eur), iš ko galima spręsti, kad su turizmu susijusios veiklos vis dar nesukuria aukštesnės pridėtinės vertės. 2022 m. VDA duomenimis Alytaus miesto savivaldybėje mėnesinis darbo užmokestis (bruto) buvo didesnis nei FZ (atitinkamai 1516,70 Eur), tuo tarpu visų kitų – Alytaus rajono (1417,60 Eur), Druskininkų (1384,90 Eur), Lazdijų rajono (1284,10 Eur) ir Varėnos rajono (1275,90 Eur) savivaldybių mažesnis už FZ vidurkį.

FZ verslo struktūroje dominuoja mažos ir labai mažos įmonės. Nesant išvystytos ekosistemos MVI, laisvųjų profesijų atstovams bei nuotoliniu būdu dirbantiems asmenims, tai lemia mažą įmonių konkurencingumą, vyrauja žemos pridėtinės vertės produkcija. Atitinkamai 2022 m. pridėtinė vertė, sukurta vieno dirbančiojo per metus (darbo našumas), FZ siekė 20,6 tūkst. eurų. Atotrūkis nuo darbo našumo vidurkio Lietuvoje (30,6 tūkst. eurų) siekė 10 tūkst. eurų (arba 32,7 proc.). Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, FZ 2022 m. taip pat siekė tik 41,6 proc. materialinių investicijų, tenkančių 1-am gyventojui Lietuvoje. Tai, kad stinga investicijų, lemia technologinių naujovių, konkurencingumo ir našumo trūkumą. Apdirbamosios gamybos sektoriuje dominuoja žemos pridėtinės vertės prekių (baldu, medienos, plastikų ir jų dirbinių) gamyba.²² Regiono įmonių vykdyta mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) veikla palyginti su visomis įmonėmis 2014 - 2016 m. sudarė 3,6 proc., tuo tarpu 2018 – 2020 m. siekė jau 7,2 proc. Šis rodiklis Alytaus regione išaugo 2 kartus, bet vis tiek 5 proc. punktais atsiliko nuo Lietuvos rodiklio. Spartesnę MTEP veiklos augimą lemia tai, kad labai mažos, mažos įmonės, verslininkai ar tokią veiklą planuojantys pradėti asmenys FZ jos nevykdo dėl įrengtų kūrybinių erdvių, kuriose būtų suteikiama reikalinga informacinių technologijų, IoT, lazerių, kita technologinė įranga, vietos darbui, trūkumo.

FZ trūksta tinkamų teritorijų plėtoti verslą ir pritraukti investicijas. FZ nėra įkurtos laisvosios ekonominės zonos, vienintelis pramonės parkas yra Alytaus mieste. 2023 m. laisvų sklypų pasiūla Alytaus mieste buvo 11,7 ha, tuo tarpu vien per 2022 m. buvo išnuomota investuotojams beveik 6,5 ha, todėl artimiausiu metu bus susidurta su laisvų sklypų trūkumu. Kitose FZ savivaldybėse investicijoms tinkamų (A ir B kategorijos) sklypų pasiūla maža ir greitai išvystomų (per 1 metus ar greičiau) sklypų nėra. Nėra investuotojams parengtų tinkamų gamybinių ir administracinių patalpų, kur jie galėtų iš karto kurtis ir vykdyti veiklą. Ekonominį proveržį FZ stabdo ir tai, kad FZ nėra suformuotos bendros savivaldybių vizijos dėl komercinių ir pramoninių teritorijų vystymo, neparengtas regioninis paslaugų verslui paketas.

VDA 2022 m. duomenimis FZ buvo 484 apgyvendinimo įstaigos, iš kurių 227 – Druskininkų, 33 – Lazdijų rajono, 34 – Varėnos rajono, 30 – Alytaus rajono ir 20 – Alytaus miesto savivaldybėse. 2022 m. duomenimis FZ lankėsi 411 413 turistų (10,9 proc. šalies turistų, 4-a vieta tarp regionų), tačiau iš jų net 91,4 proc. apsistojo Druskininkuose (375 993 asmenys). 85,4 proc. FZ aplankusių turistų buvo Lietuvos gyventojai ir tik 14,6 proc. užsieniečių

²² <https://kc.inovacijuagentura.lt/site/binaries/content/assets/analitika/apzvalgos/2022/alytaus-apskr.-v2.pdf>

(kai šalies vidurkis buvo 30,3 proc. užsieniečių). COVID-19 pandemija, Baltarusijos režimo represijos prieš savo piliečius ir po to sekusios sankcijos, Rusijos agresija prieš Ukrainą iš esmės pakeitė turizmo srautus į FZ – prieš šiuos įvykius FZ vyravo užsienio turistai (2019 m. 51,2 proc. Druskininkų savivaldybės turistų nakvynių skaičiaus). Pristatymas prie pasikeitusių turistų srautų, užsienio turistų pritraukimas, jų kelionės visoje FZ tampa dideliu iššūkiu. Tuo tarpu koordinuota rinkodara, kuri leistų rezultatyviau išnaudoti turimus turistinius išteklius, FZ iš esmės nevykdoma.

Turizmo objektų prieinamumas ir pasiekiamumas lemia vietinių ir užsienio turistų srautus FZ. Lietuvos turistinių vietovių infrastruktūros vertinimo tyrimo rezultatais²³ FZ bendras visų objektų pritaikymo lankymui įvertinimo vidurkis 2022 m. sudarė – 2,66 iš 4,00 galimų balų (nesiekė 3 balų įvertinimo, reiškiančio kad objektai pritaikyti lankymui sąlyginai gerai). Atskirų FZ savivaldybių turizmo objektų pritaikymo lankymui įvertinimas iš esmės nesiskyrė (2,60 iki 2,75 balų). Tai reiškia, kad visoje FZ turistiniai objektai nėra pilnai pritaikyti lankymui, jų lankymui skirta viešoji turizmo infrastruktūra yra tobulintina.

Kultūros ir kūrybinių industrijų sektorius, turintis įtakos ir FZ turistiniam patrauklumui, ir MVĮ kuriamų darbo vietų kokybei ir įvairovei, FZ išvystytas netolygiai. Bendrai kultūros situacija pagal 2022 m. savivaldybių kultūros indeksą²⁴ daugelyje FZ savivaldybių (išskyrus Alytaus m. sav., kuri pagal bendrą indeksą užėmė 59 vietą iš 60 savivaldybių) vertinama kaip geresnė už vidutinę arba gera (visų šių savivaldybių, įvertinimai buvo aukštesni už Lietuvos savivaldybių medianą, o Druskininkų sav. užėmė 4 vietą tarp visų 60-ies savivaldybių). Aukštus įvertinimus daugiausiai lėmė su viešosiomis kultūros paslaugomis susiję rodikliai (tankus bibliotekų, kultūros centrų tinklas, aukštas kultūros darbuotojų skaičius, kultūros finansavimas), taip pat aukštai vertinamas socialinis kapitalas, gyventojų įsitraukimas į kultūrą. Tuo tarpu, su vienintele išimtimi (Druskininkų sav.) kultūros sektoriaus ekonominiai rodikliai, tokie kaip kultūros įmonių pridėtinė vertė buvo santykinai nedidelė – tradicines veiklas vykdančių kultūros įmonių atveju 2022 m. siekė nuo 32 Eur/gyv. (Varėnos r. sav.) iki 42 Eur/gyv. (Alytaus r. sav.), o naujasias veiklas vykdančių įmonių nuo 75 (Varėnos r. sav.) iki 204 (Alytaus r. sav.) Eur/gyv. Druskininkų sav. ir FZ visos šalies kontekste išsiskyrė itin aukšta tradicinėse kultūros veiklose sukuriama pridėtinė vertė (1015 Eur/gyv., palyginimui Vilniaus mieste 192 Eur/gyv.), tačiau šios savivaldybės naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių įmonių pridėtinė vertė iš esmės nesiskyrė nuo kitų FZ savivaldybių (96 Eur/gyv.).

FZ savivaldybės, susijusios socialiniais ir ekonominiais ryšiais, bei spręsdamos problemą, kooperuodamos turimus išteklius, išnaudodamos stiprybes, visoje regiono teritorijoje sieks šių kokybinių pokyčių:

- pritraukti investuotojus ir taip sudaryti sąlygas naujų darbo vietų FZ gyventojams kūrimui;
- padidinti ekonominių veiklų įvairovę vystant kultūros ir kūrybinių industrijų sektorių;
- padidinti FZ turistinį patrauklumą, efektyviai išnaudoti turizmo išteklius ir sumažinti šio sektoriaus teritorinius netolygumus;
- padidinti sveikatos stiprinimo paslaugų veiksmingumą;
- užtikrinti galimybes naudotis kokybiškomis NVS paslaugomis ir socialinėmis paslaugomis jaunimui.

Įgyvendinant FZ strategiją bus vadovaujamosi darnaus vystymosi ir inovatyvumo (sumanumo) principais, savivaldybėms kartu sprendžiant viešųjų paslaugų prieinamumo, darnaus turizmo iššūkius, ir užtikrinant tolygų ir racionalų verslui svarbios infrastruktūros tinklą, naujas ekonominės plėtros galimybes, kurias suteikia kūrybinė ekonomika, ir integralią viešojo transporto sistemą. Aplinkos, klimato kaitos, socialinių ir ekonominių procesų sąveika

²³ <https://www.lithuania.travel/lt/news/lietuvos-turistiniu-vietoviu-infrastrukturos-vertinimo-tyrimas>

²⁴ https://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2023/12/SKI2022_Tyrimo-ataskaita.pdf

reikalauja integruotų sprendimų, įgyvendinančių Europos žaliojo kurso strategiją: tiek tiesiogiai mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją (didinant viešojo transporto prieinamumą, užtikrinant turistų lankomų objektų pasiekimą tvariais būdais – viešuoju transportu, pėsčiomis, dviračiais, vandens transportu), tiek pagerinant švietimo ir sveikatos stiprinimo paslaugų prieinamumą atokiose vietovėse, taip sumažinant ilgų kelionių poreikį ir transporto taršą ir poveikį klimato kaitai.

Problemos sprendimas kartu prisidės prie Alytaus miesto savivaldybės strateginio plėtros iki 2030 metų plano (patvirtintas Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2021 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. T2 „Dėl Alytaus miesto savivaldybės strateginio plėtros iki 2030 metų plano patvirtinimo“) Alytaus rajono savivaldybės 2021–2028 metų strateginio plėtros plano (patvirtinta Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2020 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. K-268 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2021-2028 metų strateginio plėtros plano patvirtinimo“), Druskininkų savivaldybės 2021-2029 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Druskininkų savivaldybės tarybos 2022 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. T1-1 „Dėl Druskininkų savivaldybės 2021-2029 metų strateginio plėtros plano patvirtinimo“), Lazdijų rajono savivaldybės 2021-2027 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Lazdijų rajono savivaldybės tarybos 2020 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. 5TS-581 „Dėl Lazdijų rajono savivaldybės 2021–2027 metų strateginio plėtros plano patvirtinimo“), Varėnos rajono savivaldybės 2018–2028 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Varėnos rajono savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 26 d. sprendimu Nr. T-VIII-766 „Dėl Varėnos rajono savivaldybės 2018-2028 metų strateginio plėtros plano patvirtinimo“) bei 2022–2030 m. Alytaus regiono plėtros plano (patvirtintas Alytaus regiono plėtros tarybos 2023 m. balandžio 5 d. sprendimu Nr. K-19 „Dėl 2022-2030 metų Alytaus regiono plėtros plano patvirtinimo“) įgyvendinimo.

Poreikiai, potencialas, bendros problemų priežastys

Bendros funkcinės zonos problemos priežastys (pagrindžianti statistinė ir faktinė informacija pateikiama Strategijos dalyje „Bendra funkcinės zonos problema“) lemia šiuos poreikius:

1. Padidinti investicinį Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybių patrauklumą bei pagerinti verslo aplinkos sąlygas FZ. Daugelyje FZ savivaldybių investicijoms tinkamų (A ir B kategorijos) sklypų pasiūla maža ir greitai išvystomų (per 1 metus ar greičiau) sklypų nėra, o 2023 m. laisvų sklypų pasiūla Alytaus mieste buvo 11,7 ha, vien per 2022 m. buvo išnuomota investuotojams beveik 6,5 ha. Tad artimiausiu metu bus susidurta su laisvų sklypų trūkumu. Viešosios paslaugos susijusios su smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimu ir plėtra neapima viso savivaldybių kompetencijai Smulkaus ir vidutinio verslo įstatymu priskirto paslaugų spektro. Tik Alytaus mieste veikia bendradarbystės erdvė „Spiečius“, kuri paslaugas teikia ribotam skaičiui narių (registruotiems juridiniams asmenims, veiklą vykdančioms ne daugiau nei 5 metus). Kitose FZ dalyse taip pat vykdomos pavienės lokalsios iniciatyvos (amatų centras „Menų kalvė“ Druskininkuose, Senojoje Varėnoje 2023 m. birželį atidarytas verslumo ugdymo centras, kuriame teikiamos turizmo bei verslo informacijos paslaugos ir įrengtas vietos produktų turgelis), tačiau bendradarbystės erdvių, leidžiančių išnaudoti FZ potencialą vietos produktų kūrimui, kūrybinėms industrijoms ir turizmo paslaugoms – nėra.

Šis poreikis būdingas **Alytaus miesto, Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono ir Druskininkų** savivaldybėms.

2. Pritaikyti gamtos ir kultūros objektus lankymui, sumažinti bendrų turizmo maršrutų ir vieningų turizmo rinkodaros priemonių trūkumą. Regione gamtos ir kultūros objektai nepakankamai pritaikyti lankymui, ypač neįgaliųjų poreikiams. Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono, Alytaus miesto ir Druskininkų bendras visų objektų viešosios turizmo infrastruktūros vertinimo vidurkis 2022 m. sudarė – 2,66 iš 4,00 galimų balų), dėl pritaikymo

lankymui trūkumo, trūkstamos viešosios turizmo infrastruktūros, nesudarytos galimybės lankytojus pasiekti dviračių ir pėsčiųjų takais. Trūksta bendrus regiono turistinius išteklius išryškinančių maršrutų. Šis poreikis būdingas **Alytaus miesto, Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono ir Druskininkų** savivaldybėms.

3. Pagerinti viešojo transporto, visuomenės sveikatos stiprinimo ir neformaliojo švietimo paslaugų prieinamumą ir įvairovę:

3.1. FZ tik Alytaus ir Druskininkų miestai yra gerai išvystę viešojo susisiekimo tinklą ir sudarę galimybę gyventojams naudotis viešuoju transportu tinkamu laiku, t. y. laiku pasiekti darbo vietas ir viešąsias paslaugas. Tačiau šių savivaldybių viešojo transporto sistemos neperžengia savivaldybių ribų, o bendrai FZ viešojo transporto naudojimas buvo vienas iš žemiausių lyginant su kitais regionais (2020 m. pradžioje – antras blogiausias rodiklis) dėl aukštesnės kainos (lyginant su asmeninio automobilio alternatyva), reisų patogiu laiku trūkumo, mažesnio greičio ir santykinai reto geografinio maršrutų tinklo. Be to, visos regiono savivaldybės viešojo transporto paslaugas teikia atskirai bei šio proceso nekoordinuoja tarpusavyje. Transporto maršrutai tarp savivaldybių nėra suderinti gyventojų judumui tarp savivaldybių, tarpsavivaldybiniu mastu neįdiegtos ir nenaudojamos intelektinės transporto sistemos (ITS), nėra vieningo patogaus atsiskaitymo už kelionę. Nesprendžiama problema, kartu su demografiniais pokyčiais lėmė tai, kad bendra keleivių apyvarta (miesto, priemiesčio ir tolimojo susisiekimo maršrutuose) 2022 m. lyginant su 2019 m. lygiu FZ krito ypač ženkliai (37 proc.) (trečia ir antra blogiausia tendencija taip pat stebėta rečiau gyvenamuose Utenos, Marijampolės regionuose (atitinkamai 23, 31)), kai šalyje vidutiniškai sumažėjo apie 15 procentų.

3.2. FZ, o ypač Alytaus, Varėnos, Lazdijų rajono savivaldybių visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų trūkumus rodo prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo rodiklis, nesveika vaikų ir suaugusiųjų gyvensena (žr. Strategijos dalyje „Bendra funkcinės zonos problema“). Poreikiai stiprinti visuomenės sveikatą auga senstant visuomenei – FZ demografinės senatvės koeficientas nuo 2013 m. iki 2023 m. padidėjo 10 punktų (2013 m. – 124, 2023 m. – 134), trijų FZ savivaldybių demografinės senatvės koeficientas ženkliai viršijo vidurkį (Alytaus rajono – 162, Lazdijų rajono – 199, Varėnos rajono – 219, savivaldybių). Tai rodo, jog minėtose savivaldybėse būtina didinti viešųjų paslaugų pasiūlą vyresnio amžiaus asmenims, siekiant gyvensenos pokyčių, taip sudarant palankesnes sąlygas vyresnio amžiaus asmenis ilgiau išlikti darbingais ir aktyviais visuomenės nariais, kartu įvertinant, kad visuomenės sveikatos paslaugos yra mažiau prieinamos atokesnių vietų gyventojams, kurių kelionės atstumas iki FZ didžiausio miesto – Alytaus, siekia 80-90 minučių automobiliu, todėl tenkinant poreikį reikalingas ir geografiškai tolygus tinklas.

3.3. FZ (žr. Strategijos dalyje „Bendra funkcinės zonos problema“) dėl netolygaus neformaliojo švietimo paslaugų tinklo, susiduriama su nevienodomis galimybėmis įtraukti vaikus ir jaunuolius į fizinį aktyvumą skatinančias veiklas. Naujus iššūkius kelia ir vykdoma švietimo reforma, dėl kurios naujoms visos dienos mokyklos veikloms turi būti pritaikoma bendrojo ugdymo mokyklų infrastruktūra (atitinkamai sporto krypties NVŠ ar FŠPU galimas panaudoti bendrojo ugdymo mokyklų darbo laikas ir (ar) erdvės – mažėja²⁵), taip pat Sporto įstatymo pakeitimai, ikimokyklinio ugdymo procese pridodant papildomą valandą, skirtą fiziniam aktyvumui ugdyti, o mokiniams kūno kultūros pamokų skaičių padidinant nuo 2 iki 3 per savaitę.

Šis poreikis yra būdingas **Alytaus miesto, Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono ir Druskininkų** savivaldybėms.

FZ savivaldybių bendriems poreikiams tenkinti tikslinga panaudoti šį konkrečių savivaldybių sukaupą **potencialą**:

²⁵ Pvz. Varėnos Ryto progimnazija ir Ažuolo gimnazijoje papildomas erdves skyrus visos dienos mokyklų veiklai, neliks galimybės vykdyti sporto krypties NVŠ.

1. Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybėse esančių pramoninių ir komercinių teritorijos vientisumą, Alytaus miesto savivaldybės sukauptą verslumo skatinimo patirtį ir FZ bendruomenių socialinį ir kultūrinį kapitalą:

1.1. Tęsiant Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybių bendradarbiavimą ir besiribojančiose savivaldybėse plečiant pramonės parko teritoriją, kompleksiškai vystant Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybėse esančius investicinius sklypus, jungiamus jau sukurtos bendros inžinerinės ir susisiekimo infrastruktūros, gali būti išvengta investicijoms tinkamų sklypų trūkumo FZ (išnaudojus visus laisvus sklypus Alytaus mieste).

1.2. Alytaus miesto savivaldybė turi daugiausia patirties, gerinant verslumo skatinimo ir verslo aplinkos sąlygas, įskaitant patirtį valdant savivaldybės pramonės parką ir Alytaus „Spiečiaus“ pagrindu besiformuojančią verslo bendruomenę. Ši patirtis ją pritaikant ir kitose FZ savivaldybėse gali leisti inovatyviai ir racionaliai naudoti savivaldybių verslo sąlygų gerinimui ir verslo skatinimui skiriamus išteklius.

1.3. 2022 m. Kultūros indeksas be kitų kūrybinei ekonomikai svarbių aspektų atskleidė ir tai, kad FZ savivaldybės yra vienos iš lyderių visoje Lietuvoje pagal subindeksą „Dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas“²⁶ (Lazdijų rajono savivaldybės rodiklis – 2-as geriausias šalyje (po Birštono sav.), likusias FZ savivaldybes lenkė tik Neringos savivaldybė). Iš esmės visi FZ gyventojai (95-99 proc. respondentų) bent 1 kartą per metus „prisilietė“ prie kultūros – skaitė knygą, lankė kultūros paveldo objektą ar lankėsi renginyje (vienintelė kita tokius rodiklius turėjusi teritorija Lietuvoje – Klaipėdos miesto savivaldybė), FZ savivaldybės buvo reitingo viršuje ir pagal daugelį kitų šio subindekso rodiklių (pvz. demonstruojančių pilietiškumą). Tai rodo, ne tik neišnaudotą kūrybinį potencialą, bet ir gyventojų atvirumą naujovėms, gebėjimą spręsti kylančius iššūkius darbe ir kasdienybėje, kurti nestandartinius, inovatyvius sprendimus. Todėl (su sąlyga, kad savivaldybių iniciatyvos nebus dubliuojamos tarpusavyje, bus racionaliai naudojami žmogiškieji ištekliai, koordinuojama veikla), aukštą potencialą FZ turi kūrybinė ekonomika, bendradarbytės erdvės, susijusios su kultūros ir pramogų industrijomis, vizualiniais menais (leidyba, televizija ir radijas, kinas, muzika, reklama, architektūra, atlikėjų menai, amatai, foto ir vaizdo įrašų kūrimas, kompiuterinė grafika / dizainas ir žaidimai, 3D sprendimai), produktai, paremti trumposiomis tiekimo grandinėmis, tvariu gyvenimo būdu, bendruomenės įsitraukimu, taip pat su tuo susijusios turizmo paslaugos ir produktai (Druskininkų savivaldybės atveju).

Šis potencialas (ar atskiri jo elementai) yra būdingi **Alytaus miesto, Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono ir Druskininkų** savivaldybėms.

2. Dzūkijos regiono rekreacinių išteklių, saugomų teritorijų gausos, gamtos objektų ir Druskininkų kurorto potencialą. 2022 m. duomenimis FZ regione lankėsi 411 413 turistų (10,9 proc. šalies turistų ir 4 vieta tarp 10-ies regionų), iš jų 91,4 proc. – Druskininkuose (375 993 asmenys). 85,4 proc. buvo Lietuvos gyventojai ir 14,6 proc. užsieniečių (kai šalies vidurkis buvo 30,3 proc. užsieniečių). 2022 m. vidutiniškai 2,5 nakvynės teko vienam FZ ir Druskininkų turistui, 2,3 naktys – Lietuvos gyventojui ir 3,9 – užsieniečiams, kai tuo tarpu atitinkamai šalies vidurkis buvo 2,1 naktis, 2 naktys Lietuvos gyventojui ir 2,3 naktys užsieniečiams, t. y. Druskininkų kurorto potencialas leidžia išlaikyti turistus FZ santykinai ilgiau, nei kitose šalies vietovėse ir išnaudoti tai, kad FZ iš kitų šalies regionų išsiskiria gamtiniu, kultūriniu ir istoriniu požiūriu vertingų valstybės saugomų teritorijų gausa. FZ saugomos teritorijos – Žuvinto biosferos rezervatas, Čepkelių valstybinis gamtinis rezervatas, Metelių regioninis parkas, Nemuno kilpų regioninis parkas, Veisiejų regioninis parkas, Dzūkijos nacionalinis parkas, iš jų Dzūkijos nacionalinis parkas – didžiausia saugoma teritorija Lietuvoje. Šis potencialas yra būdingas **Druskininkų, Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono** savivaldybėms.

3. Efektyviai išvystyta viešojo transporto grandis Alytaus ir Druskininkų miestuose.

²⁶ https://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2023/12/SKI2022_Zemelapiai-1.pdf

Alytaus mieste ir Druskininkuose yra gerai išvystytos viešojo transporto grandys, didelė šių savivaldybių patirtis diegiant alternatyvių išteklių energijos priemones, modernias technologijas ir valdymo sprendimus viešajame transporte (perkami elektriniai autobusai, diegiama įkrovimo /pildymo infrastruktūra, naudojamos e-bilieto sistemos). Šis potencialas būdingas **Alytaus miesto, Druskininkų** savivaldybėms ir gali būti panaudotas tenkinant Lazdijų rajono, Varėnos rajono ir Alytaus rajono savivaldybių poreikį integruotai, darbo vietų ir paslaugų pasiekiamumą užtikrinančiai, viešojo transporto sistemai.

Galimybės ir grėsmės

Išliekant **sveiko gyvenimo trukmės ilgėjimo ir vyresnio amžiaus asmenų atskirties mažėjimo tendencijai**, prieinamos ir kokybiškos viešosios paslaugos gali sudaryti geresnes galimybes vyresnio amžiaus asmenims ilgiau išlikti darbingais ir socialiai aktyviais bendruomenės nariais. Išsivysčiusioms valstybėms būdinga bendra gyventojų senėjimo tendencija, kurią lemia žemas gimstamumo lygis ir ilgėjanti gyvenimo trukmė. Augant kokybiško gyvenimo trukmei, kartu didėtų ne tik į vyresnio amžiaus asmenis orientuotų paslaugų (pvz., sveikatinimo) paslaugų poreikis, bet ir šios amžiaus grupės turistų skaičius (*angl. silver tourists*), kurie orientuoti į kokybiškas paslaugas ir komfortą, yra pajėgūs už tai susimokėti. Visuomenės senėjimo nulemtas darbuotojų trūkumas gali padidinti galimybes vyresniems asmenims dalyvauti darbo rinkoje.

Nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu auganti specifinių turizmo paslaugų paklausa (konferencijų, kaimo, ekologinis, aktyvus, sporto, kultūrinis pažintinis, ekstremalus turizmas), kuri priklausys nuo bendro Europos ekonomikos ir gyventojų pajamų augimo, sudarytų galimybes papildomų individualizuotų turizmo, apgyvendinimo, maitinimo ir smulkiojo verslo paslaugų plėtojimui.

Kaip ir 2023-2029 metų Alytaus miesto tvarios plėtros strategijos atveju, grėsmė, kuri gali sutrukdyti sėkmingai spręsti FZ savivaldybių problemą, yra **neigiamos demografinės tendencijos ir senstanti šalies visuomenė** (medianinis gyventojų amžius Lietuvoje 2018 m. siekė 43 m., 2023 m. – 48 m.). Tai gali lemti mažėjantį dirbančiųjų skaičių ir didesnius iššūkius užtikrinant gerą vyresnių gyventojų sveikatą.

FZ savivaldybių problemų sprendimui gali turėti įtaką **auganti konkurencija rekreacijos, turizmo paslaugų teikimo srityse**. Visų Lietuvos regionų plėtros planuose yra numatytos investicijos turizmo veiklos skatinimui, į šias sritis investuoja ir kaimyninės valstybės, o tai gali lemti mažesnę turistų srautą, trumpesnį apsistojimo laiką FZ. Dėl to pritraukti ekonominį FZ gyvybingumą sukurančius turistų srautus taptų sudėtingiau.

Mažėjančios galimybės užtikrinti prieinamas ir kokybiškas viešąsias paslaugas dėl savivaldybių finansinių išteklių trūkumo ir augančio šių paslaugų poreikio gali lemti socialinės atskirties didėjimą.

Teritorijos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė

Problema: Nepakankamai išnaudojamas FZ gyvenamosios aplinkos ir ekonominis potencialas

Silpnybės	Stiprybės
<p>Žemas investicinis Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybių patrauklumas, nepalankios verslo aplinkos sąlygos FZ</p>	<p>Alytaus m. ir Alytaus r. sav. esančių pramoninių ir komercinių teritorijų vientisumas, Alytaus m. sav. sukaupta verslumo skatinimo patirtis, FZ savivaldybių bendruomenių socialinis ir kultūrinis kapitalas</p>
<p>Nepakankamai pritaikyti regiono gamtos ir kultūros objektai lankymui, bendrų turizmo maršrutų ir vieningų turizmo rinkodaros priemonių trūkumas</p>	<p>Dzūkijos regiono rekreacinių išteklių, saugomų teritorijų gausa, gamtos objektų ir Druskininkų kurorto potencialas</p>
<p>Viešojo transporto ir visuomenės sveikatos bei neformaliojo švietimo paslaugų įvairovės ir prieinamumo trūkumas</p>	<p>Efektyviai išvystytos viešojo transporto grandys Alytaus ir Druskininkų miestuose</p>
Galimybės	Grėsmės
<p>Sveiko gyvenimo trukmės ilgėjimas ir vyresnio amžiaus asmenų atskirties mažėjimas</p>	<p>Neigiamos demografinės tendencijos ir visuomenės senėjimas</p>
<p>Nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu auganti specifinių turizmo paslaugų paklausa</p>	<p>Auganti konkurencija rekreacijos, turizmo paslaugų teikimo srityje</p>
	<p>Mažėjančios galimybės užtikrinti prieinamas ir kokybiškas viešąsias paslaugas dėl savivaldybių finansinių išteklių trūkumo ir augančio šių paslaugų poreikio</p>

Sprendžiant problemą būtina pasitelkti šias FZ identifikuotas stiprybes ir galimybes, mažinti silpnybes ir išvengti grėsmių: Alytaus m. ir Alytaus r. sav. investicinį patrauklumą numatoma padidinti išnaudojant Alytaus miesto ir Alytaus rajono teritorijose esančių pramoninių ir komercinių teritorijų vientisumą - greta esančius sklypus pritaikant investicijoms, išnaudojant sukurtą bei valdomą bendrą susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą. Verslo aplinkos sąlygas bus siekiama pagerinti pasinaudojant Alytaus miesto savivaldybės sukaupta verslumo skatinimo patirtimi. Kuriant investuotojų poreikius atitinkančią infrastruktūrą ir gerinant verslo aplinkos sąlygas, bus sudaromos sąlygos pasinaudoti ilgesniu vyresnio amžiaus žmonių aktyviu dalyvavimu darbo rinkoje ir mažinama grėsmė, susijusi su neigiamomis demografinėmis tendencijomis bei visuomenės senėjimu.

Siekiant išnaudoti regiono rekreacinį, saugomų teritorijų, gamtos, Druskininkų kurorto potencialą bus skatinamas konkurencingų produktų, patrauklių įvairiais metų laikais, kūrimas, pritaikant regiono gamtos ir kultūros objektus lankymui, kuriant bendrus turizmo maršrutus bei vieningas turizmo rinkodaros priemones. Tai leis geriau išnaudoti nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu augantį specifinių turizmo paslaugų, poreikį ir taip bus mažinama grėsmė, susijusi su augančia konkurencija rekreacijos, turizmo paslaugų teikimo srityje.

Viešojo transporto, visuomenės sveikatos ir neformaliojo švietimo paslaugų infrastruktūros, kokybės, įvairovės ir prieinamumo trūkumas bus mažinamas, plečiant Alytaus miesto ir Druskininkų miestų viešojo transporto tinklą, integruojant jį su Varėnos rajono, Alytaus rajono, Lazdijų rajonų savivaldybių viešuoju transportu, plėtojant bevariklio transporto infrastruktūrą, inicijuojant bendrai naudojamos neformaliojo švietimo ir visuomenės sveikatos infrastruktūros kūrimą, taip sudarant galimybes užtikrinti prieinamas ir kokybiškas viešąsias paslaugas, minimizuojant savivaldybių finansinių išteklių trūkumo ir augančio šių paslaugų poreikio grėsmes.

III SKYRIUS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI IR JŲ VERTINIMO RODIKLIAI

Tikslas (-ai)	Poveikio rodiklis (-iai)	Poveikio rodiklio (-ių) reikšmės			Uždaviniai	Uždavinių rezultato rodikliai	Uždavinių rezultato rodiklių reikšmės		
		Pradinė	Tarpinė	Siekiama			Pradinė	Tarpinė	Siekiama
1	2	3	4	5	6	7	7	8	
1. Sudaryti sąlygas tolygiai socialinei ir ekonominei plėtrai	BVP vienam gyventojui, to meto kainomis (tūkst. Eur)	13,6 (2022 m.)	14,0 (2025 m.)	16,0 (2029 m.)	1.1. Padidinti investicinį patrauklumą ir pagerinti verslo aplinką	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai (hektarai)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	3,33 (2029 m.)

						Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai (hektarai)	0 (2023 m.)	2,0 (2025 m.)	9,4 (2029 m.)
						Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius (vartotojai per metus)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	8 600 (2029 m.)
						Sukurta bendrai teikiama viešoji paslauga (vienetai)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	2 (2029 m.)
					1.2. Padidinti regiono turistinį patrauklumą	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai (hektarai)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	61,72 (2029 m.)
						Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius (naudotojai per metus)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	152 580 (2029 m.)

						Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius (vartotojai per metus)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	300 000 (2029 m.)
						Paramą gavusių kultūros ir turizmo objektų lankytojai (lankytojai per metus)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	135 000 (2029 m.)
						Sukurta bendrai teikiama viešoji paslauga (vienetai)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	1 (2029 m.)
					1.3. Didinti viešųjų paslaugų kokybę ir įvairovę	Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius (vartotojai per metus)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	668 978 (2029 m.)
						Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus	0 (2022 m.)	0 (2025 m.)	300 (2029 m.)

						(asmenys per metus)			
						Asmenų, dalyvavimo veiklose pagerinusių sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis (procentai)	0 (2022 m.)	0 (2025 m.)	80 (2029 m.)
						Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis (procentai)	0 (2022 m.)	0 (2025 m.)	80 (2029 m.)
						Numatomas išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis (tonos CO2 ekvivalentu per metus)	374,4 (2022 m.)	366,9 (2025 m.)	359,4 (2029 m.)
						Sukurta bendrai teikiama viešoji paslauga (vienetai)	0 (2023 m.)	0 (2025 m.)	2 (2029 m.)

**IV SKYRIUS
INTEGRUOTO POŽIŪRIO APRAŠYMAS**

Integruoto požiūrio, kurio laikomasi rengiant ir įgyvendinant Strategiją, aprašymas		
Strategijos atitiktis integruotą požiūrį užtikrinantiems principams	Veiksmams prisidedama prie efektyvesnio dviejų ar daugiau Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme nustatytų savivaldybių funkcijų vykdymo	Alytaus regiono funkcinės zonos strategijoje suplanuotais veiksmais bus sukurtos naujos ir inovatyvios kompleksinės viešosios paslaugos ir tvari viešoji infrastruktūra (pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą) vykdant šias funkcijas: 1) sąlygų verslo ir turizmo plėtrai sudarymas ir šios veiklos skatinimas; 2) keleivių vežimo vietiniais maršrutais organizavimas; 3) vaikų neformaliojo švietimo organizavimas, vaikų ir jaunimo užimtumo organizavimas; 4) visuomenės sveikatos priežiūra; 5) visuomenės sveikatos stiprinimas ir visuomenės sveikatos stebėseną; 6) savivaldybių sveikatinimo priemonių planavimas ir įgyvendinimas; parama savivaldybės gyventojų sveikatos priežiūrai.
	Iš kiekvienam uždaviniui priskirtų veiksmų visumos naudą gaus tikslinės grupės dviejose ar daugiau tarpusavyje besiribojančiose ir socialiniais ir (ar) ekonominiais ryšiais susijusiose arba potencialiai tokius ryšius galinčiose suformuoti savivaldybėse	Uždavinio „Padidinti investicinį patrauklumą ir pagerinti verslo aplinką“ naudą gaus visose FZ savivaldybėse veikiančios labai mažos, mažos, vidutinės įmonės ir gyventojai, planuojantys pradėti savo verslą. Alytaus miesto ir Alytaus rajono savivaldybės sudarys jungtinės veiklos sutartį, kurioje bus susitarta dėl Alytaus pramonės parko plėtros į Alytaus rajono priemiestines teritorijas, bendro pramonės parko valdymo ir bendrų investicijų pritraukimo priemonių. Alytaus miesto, Alytaus rajono, Druskininkų, Lazdijų rajono ir Varėnos rajono savivaldybės sudarys jungtinės veiklos sutartį, kurioje bus susitarta dėl savivaldybių gyventojų verslo skatinimo ir verslumo ugdymo bendro modelio sukūrimo ir bendros veiklos koordinavimo. Kuriama infrastruktūra bus išdėstyta visose regiono savivaldybėse, pritaikant prie pasirinktos specializacijos ir visose regiono savivaldybėse veikiančios įmonės galės pasinaudoti uždavinio įgyvendinimo veiksmyų metu sukurtais bendrais produktais: 1) skatinimo priemonėmis kurti verslą Alytaus regione;

		<p>2) skatinimo priemonėmis investuoti Alytaus pramonės parke.</p> <p>Uždavinio „Padidinti regiono turistinį patrauklumą“ naudą gaus visose FZ savivaldybėse besilankantys vietos ir užsienio turistai.</p> <p>Alytaus miesto, Alytaus rajono, Druskininkų, Lazdijų rajono ir Varėnos rajono savivaldybės sudarys jungtinės veiklos sutartį, kurioje bus susitarta dėl bendro turizmo viešosios paslaugos teikimo, išnaudojant regiono turistinį potencialą bei didinant Alytaus regiono turistinį patrauklumą - bendrų veiksmų teikiant turizmo informaciją, skatinant turizmo paslaugų teikėjų bendradarbiavimą ir bendrų turizmo produktų kūrimą.</p> <p>Turizmo, gamtos ir kultūros objektų prieinamumas bus pagerintas visose FZ savivaldybėse. Vietos ir užsienio turistai galės pasinaudoti uždavinio įgyvendinimo veiksmų metu sukurtais bendrais produktais:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tyrimais, skirtais turizmo produktų tobulinimui; 2) esamos el. svetainės (www.pazinkdzukija.lt) pritaikymu ir sukurta mobilią aplikacija; 3) bendrais suformuotais regiono turizmo maršrutais. <p>Uždavinio „Didinti viešųjų paslaugų kokybę ir įvairovę“ naudą gaus visi regiono gyventojai.</p> <p>Alytaus miesto, Alytaus rajono, Druskininkų, Lazdijų rajono ir Varėnos rajono savivaldybės sudarys sutartį, nustatančią šalių įsipareigojimus, dėl vieningo savivaldybių elektroninio bilieto, maršrutų planavimo sistemos valdymo, paslaugos teikimo organizavimo ir koordinavimo.</p> <p>Viešojo transporto veiksmų naudą gaus visi regiono gyventojai. Gyventojai galės pasinaudoti uždavinio įgyvendinimo veiksmų sukurtais bendrais produktais:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) skatinimo priemonėmis naudotis sukurta vieninga savivaldybių elektroninio bilieto ir maršrutų planavimo sistema; 2) pagerinta viešojo transporto infrastruktūra. <p>Alytaus rajono, Lazdijų rajono ir Varėnos rajono savivaldybės sudarys jungtinės veiklos sutartį, kurioje bus susitarta dėl bendrojo neformaliojo švietimo ir visuomenės sveikatos paslaugų teikimo.</p>
--	--	--

		<p>Neformaliojo švietimo veiksmų naudą gaus Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono mokiniai. Mokiniai galės pasinaudoti uždavinio įgyvendinimo veiksmų sukurtais bendrais produktais:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) išmaniosiomis technologijomis (mobiliosios aplikacijos ir kt.), skirtomis funkcinės zonos savivaldybių visuomenės sveikatos stiprinimo ir neformaliojo švietimo paslaugų valdymui; 2) sukurta neformaliojo švietimo paslaugų infrastruktūra. <p>Visuomenės sveikatos veiksmų naudą gaus Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono gyventojai. Gyventojai galės pasinaudoti uždavinio įgyvendinimo veiksmų sukurtais bendrais produktais:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) išmaniosiomis technologijomis (mobiliosios aplikacijos ir kt.), skirtomis funkcinės zonos savivaldybių visuomenės sveikatos stiprinimo ir neformaliojo švietimo paslaugų valdymui; 2) sukurta visuomenės sveikatos paslaugų infrastruktūra. <p>Dėl neinvesticinių veiksmų bus sudarytos galimybės be apribojimų naudotis viešomis paslaugomis kaimyninių savivaldybių teritorijomis.</p>
	<p>Veiksmai įgyvendinami taikant integruotų teritorinių investicijų metodą</p>	<p>Alytaus regiono funkcinės zonos strategijos veiksmų visuma prisideda apie ESIFP 5-ojo prioriteto „Piliečiams artimesnė Lietuva“ koncentruojantis į viešųjų paslaugų kompleksiskumą ir Alytaus regiono investicinio patrauklumą didinimą pasinaudojant Programos 5 prioriteto 5.1 ir 5.2. uždavinio, 4 prioriteto 4.8 ir 4.9. uždavinio bei 8 specialiojo prioriteto 8.1 uždavinio investicijomis. Siekiant užtikrinti patvaresnį ir kompleksiškesnį strategijoje numatytų tikslų įgyvendinimą, bus ieškoma galimybių pasitelkti finansavimą iš kitų finansavimo šaltinių (INTERREG, InvestEU, Erasmus+, 2021–2027 m. programos „Europos solidarumo korpusas“²⁷ lėšos ir kt.). Nuosavomis Druskininkų savivaldybės lėšomis įgyvendinamos 1.2.5 veiksmo veiklos prisidės prie Investicijų programos 4 prioriteto 4.6 uždavinio įgyvendinimo (siekiant tų pačių rodiklių).</p>

²⁷ <https://www.solidarumokorpusas.lt/apie/>

V SKYRIUS
PARTNERIŲ DALYVAVIMAS RENGIANČIŲ IR ĮGYVENDINANČIŲ STRATEGIJĄ

Partnerių dalyvavimo rengiant ir įgyvendinant Strategiją aprašymas		
Etapas	Įtraukimo priemonės	Dalyviai
Strategijos rengimas	Strategijos projekto pristatymas ir aptarimas Alytaus regiono plėtros tarybos (toliau – ARPT) partnerių grupės išplėstiniame posėdyje (sudarant galimybę dalyvauti ir į Partnerių grupę neįtrauktiems atstovams). Informacija apie posėdį ir jo medžiaga buvo pateikta Alytaus regione veikiančioms verslo asociacijoms, nevyriausybinėms organizacijoms. (Posėdis vyko 2023-04-03 nuotoliniu būdu).	ARPT partnerių grupės nariai, verslo asociacijų, profesinio mokymo įstaigų, kolegijos, Užimtumo tarnybos ir NVO atstovai.
	Strategijos viešinimas sudarant sąlygas teikti pastabas ir pasiūlymus el. erdvėje: www.alytausregionas.lt (2023-05-25).	Alytaus miesto, Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono, Druskininkų gyventojai.
Strategijos įgyvendinimas	Strategijos ir jos stebėsenos rezultatų viešinimas ARPT ir savivaldybių internetinėse svetainėse iki 2030 m. Informacijos skelbimo terminai: 2024 05 31; 2025 05 31; 2026 05 31; 2027 05 31; 2028 05 31; 2029 05 31; 2030 05 31. Sudarytos lygios galimybės visiems FZ teritorijos, kurioje įgyvendinama Strategija, gyventojams ir Partneriams susipažinti su Strategijos pakeitimų turiniu ir pateikti pastabas ir pasiūlymus.	Alytaus miesto, Alytaus rajono, Varėnos rajono, Lazdijų rajono, Druskininkų gyventojai, NVO, socialiniai ir ekonominiai partneriai.
	Strategijos, jos įgyvendinimo ataskaitų ir stebėsenos rezultatų pristatymas ir aptarimas ARPT partnerių grupės posėdžiuose.	ARPT partnerių grupės nariai, kiti partneriai.